

Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**Národný pohotovostný plán
pre prípad podozrenia a výskytu pseudomoru hydiny
na území Slovenskej republiky**

Predložil:

prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

Hlavný veterinárny lekár SR

december 2018

Schválil:

Ing. Gabriela Matečná

Podpredsedníčka vlády SR

Ministerka pôdohospodárstva a

rozvoja vidieka SR

Pohotovostný plán je rozdelený do 12 sekcií.

Tento dokument upravuje rizikový plán pre pseudomor hydiny (ďalej len „pseudomor“) na území Slovenskej republiky.

Bol aktualizovaný v decembri 2018.

<u>Číslo Sekcie</u>	<u>Téma</u>
1.	Zákonné právomoci
2.	Finančné zabezpečenie
3.	Hierarchia kontrolných orgánov
4.	Národné centrum pre tlmenie chorôb
5.	Kontrola na miestnej úrovni
6.	Skupina odborníkov pre pseudomor
7.	Ľudské zdroje
8.	Smernice pre zamestnancov
9.	Diagnostické laboratória
10.	Núdzové očkovanie
11.	Tréningové programy
12.	Publicita / Informovanie verejnosti o pseudomore

Definícia pseudomoru hydiny podľa Nariadenia vlády SR č. 314/2003 Z. z. o opatreniach na tlmenie pseudomoru hydiny:

Pseudomor hydiny je infekcia vyvolaná všetkými aviárnymi kmeňmi paramyxovírusu 1, ktoré majú u jednodňových kurčiat index intracerebrálnej patogenity (ICPI) vyšší než 0,7.

SEKCIA 1 ZÁKONNÉ PRÁVOMOCI

Slovenská republika má zákonné právomoci na zabezpečenie rýchlej a účinnej eradikačnej kampane a implementovanie pohotovostného plánu.

1.1 Právny rámec pre kontrolu pseudomoru je obsiahnutý v týchto dokumentoch:

- Zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z. z.“)
- Nariadenie vlády SR č. 314/2003 Z. z. o opatreniach na tlmenie pseudomoru hydiny (ďalej len „NV č. 314/2003 Z. z.“)

1.2 Hlásenie o podozrení z výskytu pseudomoru hydiny

Sanitačné práce a iné činnosti v ohnisku

Odstránenie kadáverov

Kontrola premiestňovania zvierat

Podľa § 17 ods. 2 zákona č. 39/2007 Z.z. je vlastník alebo držiteľ zvierat povinný hlásiť orgánu veterinárnej správy podozrenie alebo výskyt pseudomoru hydiny. Každá osoba, ktorá v súvislosti so stykom so zvieratami, spermou, násadovými vajíčkami, prípadne živočíšnymi produktmi zistí podozrenie na pseudomor hydiny, je povinný bez meškania upovedomiť o tom príslušný orgán veterinárnej správy a podľa svojich možností urobiť nevyhnutné opatrenia na to, aby nedošlo k rozšíreniu choroby.

Orgány veterinárnej správy majú právomoc nariadiť uzatvorenie chovu, v ktorom sú zvieratá podozrivé z pseudomoru hydiny alebo nakazená touto chorobou. Vlastník je povinný podozrivé zviera uzatvoriť a izolovať. Akákoľvek manipulácia s krmivom, odpadmi, výrobkami a inými predmetmi, ktoré by mohli byť nositeľmi vírusu pseudomoru hydiny je zakázaná. Pohyb osôb dnu a von z izolovaného priestoru je taktiež obmedzený a podlieha súhlasu úradného veterinárnej správy.

Po laboratórnom potvrdení choroby je cieľom nariadených opatrení dostať chorobu pod kontrolu, vyčistiť a vydezinfikovať všetky miesta, ktoré prišli do kontaktu s uhynutými alebo podozrivými zvieratami.

Zákon o veterinárnej starostlivosti oprávňuje orgány veterinárnej starostlivosti nariadiť odstránenie všetkých kadáverov zvierat.

1.3 Usmrtenie infikovaných zvierat a zvierat, ktoré prišli do kontaktu s infikovanými zvieratami alebo prostredím a spôsob nahradenia škody

§ 17 zákona č. 39/2007 Z.z. umožňuje orgánom veterinárnej správy nariadiť opatrenia na zabránenie šírenia choroby, ktorými sa nariadi izolácia a usmrtenie zvierat infikovaných pseudomorom ako aj ostatných zvierat, ktoré boli v kontakte s vírusom pseudomoru.

Podľa § 5 NV č. 314/2003 Z. z. príslušný orgán veterinárnej správy nariadi v ohnisku usmrtiť všetku hydinu v chove pod veterinárnym dozorom tak, aby sa zabránilo šíreniu vírusu pseudomoru a neškodné odstránenie usmrtenej a uhynutej hydiny pod veterinárnym dozorom spôsobom, ktorý vylúči nebezpečenstvo rozširovania vírusu pseudomoru.

Nariadenie rady (ES) 1099/2009 o ochrane zvierat počas usmrcovania.

Nariadenie vlády SR č. 432/2012 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat počas usmrcovania. Štandardný operačný postup na usmrcovanie zvierat (ďalej len „ŠOP“), súčasťou

ktorého je akčný plán na vykonanie depopulácie.

Zákon č. 39/2007 Z.z. upravuje náhradu škody, ktorá bude vyplatená za škody v dôsledku výskytu pseudomoru.

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne pseudomor, vlastník zvieratá má nárok na úhradu 100%:

- a) nákladov vynaložených za usmrtenie zvierat, zničenie ich tiel, prípadne ich produktov, za čistenie, dezinfekciu a dezinfekciu chovov a zariadení,
- b) škôd spôsobených usmrtením zvierat, prípadne zničením ich produktov a za zničenie krmív a zariadení, ktoré sa nemôžu dezinfikovať, ak splnil nariadené opatrenia podľa tohto zákona.

1.4 Určenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu

Zákon č. 39/2007 Z.z. dáva orgánom veterinárnej správy právomoc na vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu. Legislatíva taktiež oprávňuje modifikáciu týchto pásiem v prípade potreby. Tieto pásma obmedzujú voľný pohyb zvierat a umožňujú podrobnejšie sledovanie ďalších pohybov.

1.5 Núdzové očkovanie

Štátna veterinárna a potravinová správa SR môže podľa zákona č. 39/2007 Z.z. nariadiť núdzové očkovanie zvierat proti pseudomoru. Príslušný orgán veterinárnej správy nariadi núdzové očkovanie podľa vypracovaného plánu, ak to vyžaduje nákazová situácia.

1.6 Súčinnosť orgánov policajného zboru, jednotiek civilnej ochrany a príslušníkov ozbrojených síl a colných orgánov

Podľa § 16 zákona č. 39/2007 Z. z. sú v prípade výskytu pseudomoru policajný zbor, jednotky civilnej ochrany, príslušníci ozbrojených síl a colné orgány povinné spolupracovať pri zabránení šíreniu a eradikácii choroby.

SEKCIA 2 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE

2.1 Personál

Mzdové náklady pracovníkov orgánov veterinárnej správy, ako aj pracovníkov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

2.2 Materiálne vybavenie a spotrebný materiál

Náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov Slovenskej republiky.

2.3 Usmrtenie, odstránenie kadáverov a kontaminovaného materiálu, sanitácia

Vzniknuté náklady sú kryté z rozpočtových zdrojov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

2.4 Vyplatenie podpory

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne pseudomor, vlastník zvieratá má podľa § 45 zákona č. 39/2007 Z.z. nárok na úhradu nákladov a strát, spôsobených nariadenými opatreniami do 100%, najviac do 1 000 000 eur. Podmienky, za ktorých je možné túto podporu poskytnúť sú uvedené v § 45 zákona č. 39/2007 Z.z.

Podľa § 45 ods. 7 zákona č. 39/2007 Z.z. vakcína a výkon očkovania sú hrazené z prostriedkov štátneho rozpočtu, len ak o úhrade nákladov na očkovanie rozhodne Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na základe návrhu hlavného veterinárneho lekára.

SEKCIA 3 HIERARCHIA KONTROLNÝCH ORGÁNOV

3.1 Zodpovednosť za kontrolu pseudomoru na území Slovenskej republiky má minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Výkonom kontroly je poverený hlavný veterinárny lekár.

3.2 Hlavný veterinárny lekár splnomocňuje pracovníka národného centra pre tlmenie chorôb, aby vypracoval a aktualizoval pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu pseudomoru.

V prípade výskytu nákazy, bude národné centrum riadiť všetky činnosti v súlade s príkazmi hlavného veterinárneho lekára.

Národné centrum pre tlmenie chorôb je uvedené v prílohe č. 1 tohto pohotovostného plánu.

Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú zodpovedné za kontrolu pseudomoru (ohniská a obmedzenia) v rámci svojho regiónu.

SEKCIA 4 NÁRODNÉ CENTRUM PRE TLMENIE CHORÔB

4.1 Hlavný veterinárny lekár s podporou národného centra pre tlmenie chorôb je zodpovedný za:

- riadenie miestnych centier pre tlmenie chorôb
- styk s diagnostickými laboratóriami

- zabezpečenie finančných prostriedkov na uskutočnenie pohotovostného plánu
  - zabezpečenie výcvikových programov a nominovanie pracovníkov pre verejné výcvikové programy
  - zabezpečenie osvetových kampaní
  - riadenie ostatných orgánov v prípade vzniku choroby
  - rozmiestnenie personálu a ostatných zdrojov do miestnych centier pre tlmenie chorôb
  - schválenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu
  - uzavretie hraničných priechodov v prípade potreby
  - schválenie uvoľnenia očkovacej látky a určenie vakcinačných zón
  - zabezpečenie núdzových finančných zdrojov, určených na krytie nákladov spojených s nákazou
  - styk s poľnohospodárskymi obchodnými združeniami a médiami
  - za informovanie O.I.E.
  - styk s Komisiou Európskej Únie
- 4.2 Hlavný veterinárny lekár je oprávnený v naliehavých prípadoch priamo riadiť každého veterinárneho lekára, ktorý vykonáva odborné veterinárne činnosti na území Slovenskej republiky.
- 4.3 Národné centrum pre tlmenie chorôb je vybavené:
- potrebným zariadením a zásobami (prostriedkami komunikácie – telefónmi, faxmi, e-mail);
  - mapami a inými materiálmi potrebnými na riadenie opatrení na tlmenie chorôb;
  - zoznamami národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade vypuknutia choroby (Príloha č. 10).

SEKCIA 5 KONTROLA NA MIESTNEJ ÚROVNI

- 5.1 Za pripravenosť na výskyt a kontrolu pseudomoru na miestnej úrovni je zodpovedný regionálny veterinárny lekár - riaditeľ regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (ďalej „RVPS“). Každé miestne centrum riadi obvykle inšpektor pre zdravie a ochranu zvierat, ktorý je zodpovedný priamo hlavnému veterinárnemu lekárovi Slovenskej republiky. Existuje 40 RVPS a miestnych centier pre tlmenie chorôb, ktoré sledujú zdravotný stav zvierat vo svojom regióne. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrýva každé centrum, je v Prílohe č. 2 tohto národného pohotovostného plánu.
- 5.2 V prípade výskytu choroby môže riaditeľ RVPS určiť dočasné centrum pre tlmenie choroby v mieste výskytu choroby.
- 5.3 Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú vybavené potrebnými zariadeniami a zásobami, aby mohli okamžite zasiahnuť v prípade vzniku choroby. Zoznam formulárov a oznámení používaných miestnymi centrami je v Prílohe 3 tohto národného pohotovostného plánu. Zloženie a základné úlohy miestneho centra pre tlmenie chorôb sú uvedené v Prílohe č. 8. Vybavenie miestneho centra pre tlmenie chorôb je uvedené v Prílohe č. 9.
- 5.4 V stave núdze môžu byť potrebné zariadenia dodané aj prostredníctvom súkromných firiem.
- 5.5 Miestne centrá pre tlmenie chorôb zodpovedajú za:
- nariadenie opatrení v ohnisku, v ochrannom pásme a v pásme dohľadu,
  - riadenie a vykonávanie miestnych kontrolných opatrení v prípade vzniku choroby,
  - styk s národným centrom pre tlmenie chorôb a za určenie rozsahu ochranných pásiem

a pásiem dohľadu,

- zabezpečenie epizootologického vyšetovania v spolupráci so skupinou odborníkov a za transport vzoriek do diagnostických laboratórií,
- udržiavanie spojenia so VÚ Zvolen v súvislosti s odberom a transportom vzoriek,
- styk s políciou pri izolovaní infikovaných priestorov a pri iných obmedzeniach v oblasti,
- dozor nad ohniskom a nad všetkými prácami v infikovaných priestoroch vrátane ohodnotenia škody, usmrtenia a odstránenie všetkých nakazených zvierat a zvierat podozrivých z infekcie a kontaminácie (nákazy a nakazení),
- dozor nad čistením a dezinfekciou infikovaných priestorov, materiálu a dopravných prostriedkov,
- určenie očkovacieho (vakcinačného) tímu,
- vyšetrenie chovov v ochrannom pásme a pásme dohľadu (pozorovania),
- udržiavanie spojenia s políciou, poľnohospodárskymi a obvodnými/okresnými spoločnosťami, farmármi, bitúnkami a ostatnými prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov, kafilériami a ostatnými spracovateľmi VŽP, prevádzkovateľmi krmivárskych podnikov a pod.,
- pravidelné informovanie verejnosti o rizikách infekcie a za pripravenosť v prípade vzniku choroby na území svojho regiónu,
- vykonávanie osvetových kampaní,
- usporiadanie a zúčastňovanie sa na cvičeniach pre úspešné tlmenie choroby,
- súčinnosť pri ohodnocovaní vzniknutých škôd.

5.6 Povinnosti pri výskyte choroby vyplynú i pre ďalšie orgány.

- polícia, armáda, orgány civilnej ochrany, colné orgány – budú asistovať pri zabezpečení infikovaných priestorov a kontrolovať pohyb v oblasti.

5.7 Zloženie miestneho centra pre tlmenie chorôb:

- koordinančný tím
- administratívny tím
- epizootologický tím
- eradikačný tím, súčasťou ktorého je aj veterinárny inšpektor ochrany zvierat
- očkovací tím
- kontrolný tím

V prípade výskytu choroby môže riaditeľ RVPS po konzultácii s nadriadenými orgánmi požiadať o pomoc iné centrum.

5.8 Miestne centrum pre tlmenie chorôb bude v nepretržitom kontakte s národným centrom a skupinou odborníkov pre pseudomor, aby sa určila správna stratégia eradikácie choroby.

SEKCIA 6 SKUPINA ODBORNÍKOV PRE PSEUDOMOR

6.1 Zloženie skupiny odborníkov pre pseudomor je uvedený v Prílohe č. 4.

6.2 V prípade výskytu choroby, bude skupina odborníkov okamžite mobilizovaná a premiestnená do postihnutej oblasti. Primárnou úlohou skupiny je zhotoviť správu, ktorá by podrobne informovala miestne centrá pre tlmenie chorôb o možnom pôvode nákazy, ako aj o možnosti jej rozšírenia.

Za pomoci miestnych centier pre tlmenie chorôb odoberie dostatočné množstvo diagnostických vzoriek a tieto zašlú do VÚ Zvolen a prostredníctvom VÚ Zvolen do laboratória Spoločenstva pre pseudomor vo Veľkej Británii.

Skupina odborníkov môže taktiež odporučiť miestnym centráam ako postupovať pri čistení, dezinfekcii a odstraňovaní kadáverov.

- 6.3 Členovia skupiny odborníkov budú zapojení aj do tréningových kurzov pre pracovníkov každého miestneho centra a budú asistovať pri spracovaní pohotovostného plánu.

SEKCIA 7 ĽUDSKÉ ZDROJE

Národné centrum pre tlmenie chorôb vedie zoznam veterinárnych lekárov a administratívnych pracovníkov, ktorí môžu byť privolaní v prípade výskytu pseudomoru.

Školení pracovníci pre prípad výskytu pseudomoru (alebo so skúsenosťami s pseudomorom) sú uvedení v Prílohe č. 5.

SEKCIA 8 SMERNICE PRE ZAMESTNANCOV

Operačný manuál pre pseudomor je uvedený v Prílohe č. 6.

SEKCIA 9 DIAGNOSTICKÉ LABORATÓRIUM

9.1 Diagnostické laboratórium pre pseudomor

9.1.1. Národné referenčné laboratórium - virologické laboratórium Veterinárny ústav Zvolen, Pod dráhami 918, 960 86 Zvolen.

9.1.2 Referenčné laboratórium Spoločenstva: Animal and Plant Health Agency (APHA), New Haw, UK – Weybridge, Surrey KT153NB.

SEKCIA 10 NÚDZOVÉ OČKOVANIE

10.1 Pre núdzové očkovanie sa použijú komerčné očkovacie látky kontrolované a schválené ÚŠKVBL Nitra.

10.2 Pohotovostný plán pre očkovanie je uvedený v Prílohe č. 7. Očkovací tím je súčasťou miestneho centra pre tlmenie chorôb.

SEKCIA 11 TRÉNINGOVÉ PROGRAMY

Vzdelávacie programy za účelom aktualizácie a rozvoja poznatkov, týkajúcich sa terénnych a administratívnych postupov

- periodicky sa budú organizovať školenia zamerané na etiológiu, patogenézu, klinické príznaky a diagnostiku pseudomoru pre vybraných pracovníkov orgánov štátnej správy vo veterinárnej oblasti s využitím videozáznamov,
- všetci novoprijatí pracovníci orgánov štátnej správy sú oboznámení s pohotovostnými plánmi pre prípad podozrenia a výskytu pseudomoru,

- všetci pracovníci orgánov štátnej správy sú oboznámení s aktualizáciou pohotovostných plánov pre prípad podozrenia a výskytu pseudomoru,
- súčasťou prípravy na I. atestáciu veterinárnych lekárov je samostatná časť o chorobách hydiny

SEKCIA 12 PUBLICITA A INFORMOVANIE VEREJNOSTI O PSEUDOMORE

- 12.1 Cieľom publicity a informačných kampaní je zabezpečiť rozsiahlu informovanosť o pseudomore, o klinických príznakoch, aby osoby, ktorí sú v pravidelnom kontakte s hydinou a iným vtáctvom žijúcim v zajatí, okamžite hlásili podozrenie na pseudomor. Informovanosť je zabezpečená odbornými článkami v časopisoch, organizáciou prednášok, kurzov, pomocou médií, zverejnením informácií na webovej stránke Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR: www.svps.sk.
- 12.2 Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky vydáva v závislosti od nálezovej situácie informatívne materiály, prípadne letáky o pseudomore, ktoré sú určené pre chovateľov hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí.
- 12.3 Regionálne veterinárne a potravinové správy udržiavajú kontakt s chovateľmi a pravidelne ich informujú o aktuálnej nálezovej situácii pseudomoru v Slovenskej republike, v členských štátoch Európskej Únie a v tretích krajinách.

Prílohy

1. Národné centrum pre tlmenie chorôb
2. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrývajú miestne centrá pre tlmenie chorôb
3. Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb
4. Skupiny odborníkov pre pseudomor
5. Veterinárni lekári školení pre prípad výskytu pseudomoru (alebo so skúsenosťami s touto chorobou)
6. Operačný manuál pre pseudomor
7. Pohotovostný plán pre očkovanie.
8. Miestne centrá pre tlmenie chorôb
9. Vybavenie miestnych centier pre tlmenie chorôb
10. Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade podozrenia a/alebo potvrdenia choroby
11. Tlačivá
12. Počet a lokalizácia všetkých schválených chovov hydiny

Príloha č. 1

Slovenská republika

Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky

Botanická 17

843 12 Bratislava

Funkciu vedúceho Národného centra pre tlmenie chorôb zvierat plní vedúci odboru zdravia a ochrany zvierat ŠVPS SR

MVDr. Martin CHUDÝ

tel.: 02/602 57 230, 02/602 57 229

+421 905 589 169

fax : 02/602 57 247

E-mail : martin.chudy@svps.sk

Príloha č. 2

Zoznam a mapa miestnych centier pre tlmenie chorôb

1 Bratislava	15 Púchov	29 Spišská Nová Ves
2 Senec	16 Prievidza	30 Košice – mesto
3 Dunajská Streda	17 Žiar nad Hronom	31 Košice – okolie
4 Galanta	18 Zvolen	32 Trebišov
5 Trnava	19 Veľký Krtíš	33 Michalovce
6 Senica	20 Lučenec	34 Poprad
7 Komárno	21 Rimavská Sobota	35 Stará Ľubovňa
8 Nové Zámky	22 Banská Bystrica	36 Prešov
9 Levice	23 Martin	37 Vranov nad Topľou
10 Nitra	24 Liptovský Mikuláš	38 Bardejov
11 Topoľčany	25 Žilina	39 Svidník
12 Šaľa	26 Čadca	40 Humenné
13 Nové Mesto nad Váhom	27 Dolný Kubín	
14 Trenčín	28 Rožňava	

Príloha č. 3

Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb

Názov formulára
1. Správa o podozrení z nákazy - pseudomoru hydiny
2. Epizootologické šetrenie pri podozrení/potvrdení* z pseudomoru hydiny
3. Veterinárne opatrenia pri podozrení na výskyt pseudomoru hydiny
4. Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z pseudomoru hydiny
5. Zrušenie opatrení - ak choroba nie je laboratórne potvrdená
6. Správa o výskyte nákazy – pseudomoru hydiny
7. Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy pseudomoru hydiny
8. Veterinárne opatrenia pri potvrdení pseudomoru hydiny (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu, pre kontaktné chovy)
9. Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu pri podozrení/potvrdení* pseudomoru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí
10. Úradný záznam o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus pseudomoru hydiny v ohnisku pseudomoru hydiny
11. Úradný záznam o vykonaní predbežného/záverečného čistenia a dezinfekcie
12. Zrušenie veterinárnych opatrení
13. Správa o zániku nákazy
14. Žiadamka na veterinárne laboratórne vyšetrenie hydiny a vtákov na mor hydiny a pseudomor hydiny
15. Žiadamka na veterinárne laboratórne vyšetrenie voľne žijúcich vtákov na aviárnu influenzu a pseudomor

Zásady pri posielaní formulárov sú nasledovné:

V prípade podozrenia na pseudomor:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmeniu chorôb:

- Správu o podozrení z nákazy - pseudomoru hydiny;
- Epizootologické šetrenie pri podozrení z pseudomoru hydiny;
- Veterinárne opatrenia pri podozrení na výskyt pseudomoru hydiny;
- Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z pseudomoru hydiny;
- Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu pri podozrení/potvrdení* pseudomoru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí;
- Zrušenie opatrení ak choroba nie je laboratórne potvrdená.

V prípade potvrdenia pseudomoru:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmenie chorôb:

- Správu o výskyte nákazy – pseudomoru hydiny;
- Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy pseudomoru hydiny;
- Opatrenia pri potvrdení pseudomoru hydiny (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu, pre kontaktné chovy);
- Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu pri podozrení/potvrdení* pseudomoru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí;
- Epizootologické šetrenie pri potvrdení pseudomoru hydiny (v ohnisku, v kontaktných chovoch);
- Úradný záznam o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus pseudomoru hydiny v ohnisku pseudomoru hydiny;
- Úradný záznam o vykonaní predbežného/záverečného čistenia a dezinfekcie.

V prípade zániku choroby:

miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmeniu chorôb:

- Zrušenie opatrení
- Správu o zániku nákazy

Formuláre č. 1., 2., 4., 6., 7., 9., 10., 11. a 13. sa nachádzajú v prílohe č. 11.

Formuláre č. 14. a 15. sa nachádzajú na internetovej stránke ŠVPS SR v časti Základné informácie – Laboratórna diagnostika – Žiadanky na laboratórnu diagnostiku:

http://www.svps.sk/zakladne_info/ziadanky.asp

Príloha č. 4

Skupiny odborníkov pre pseudomor

skupina odborníkov pre pseudomor:

vedúci skupiny - MVDr. Róbert Grič, Regionálna veterinárna a potravinová správa Topoľčany
tel. : 038/532 15 81, 032/532 25 36, 0904 138 721
fax : 038/532 60 68
E-mail : ZdravieZvierat.TO@svps.sk

člen - MVDr. Oskar Slivka, RVPS Komárno
tel. : 035/77 31 235, +421 905 413 189
fax : 035/773 12 34
E-mail : Riaditel.KN@svps.sk

člen - MVDr. Peter Milko, RVPS Rožňava
tel. : 058/732 31 82-3, +421918620236
fax : 058/732 31 82
E-mail : Riaditel.RV@svps.sk

člen - MVDr. Alena Tiklová, RVPS Senec
tel. : 02/459 26 212-3, 0902 900 379
fax : 02/459 26 211
E-mail : ZdravieZvierat.SC@svps.sk

člen – Doc. MVDr. Anna Ondrejková, PhD., UVLF Košice
tel.: 0915 984 647
E-mail : anna.ondrejкова@uvlf.sk

člen – PaedDr. Imrich Šuba PhD., Slovenská poľovnícka komora Bratislava
tel.: 02/57203311-2, 0903 434 523
E-mail : spk@polovnictvo.sk

Zástupca VÚ Zvolen: MVDr. Martin Tinák
tel.: 045/530 28 03, 045/530 28 04, +421 907 123 999
E-mail: tinak@svuzv.sk

Príloha č. 5

Zamestnanci školení pre prípad výskytu pseudomoru (alebo so skúsenosťami s pseudomorom).

(i) Počet zamestnancov, ktorí môžu byť povolaní v prípade výskytu pseudomoru v SR

Všetkých cca 980 zamestnancov štátnej správy vo veterinárnej oblasti je školených v istých aspektoch kontroly pseudomoru a v prípade najhoršieho scenáru môžu byť povolaní. Avšak v praxi okolo 600 úradných veterinárov môže byť povolaných kedykoľvek a navyše okolo 50 veterinárnych technikov na pomoc miestnym centrám pre tlmenie chorôb. Zoznam týchto veterinárnych lekárov a technikov je uvedený v regionálnych pohotovostných plánoch a uchováva sa v národnom centre. V tomto zozname je uvedené:

- meno a lokalizácia (bydlisko) členov personálu,
- kvalifikácia, napríklad veterinárny lekár, veterinárny technik,
- praktické skúsenosti (špecifikovanie ochorenia),
- vykonané školenie.

(ii) Počet zamestnancov školených alebo so skúsenosťami na kontrolu pseudomoru

Všetci úradní veterinárni lekári sú školení a videli hoci len na videonahrávkach klinické príznaky pseudomoru ako súčasť nástupnej praxe pravidelných školení organizovaných inštitútom pre vzdelávanie veterinárnych lekárov, prípadne školení organizovaných v rámci I. postgraduálneho školenia. V dôsledku skutočnosti, že sa pseudomor vyskytol poslednýkrát na území Slovenskej republiky v roku 1980, len veľmi málo súčasných zamestnancov má skúsenosti s eradikáciou choroby.

(iii) Počet zamestnancov schopných používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ v prípade výskytu pseudomoru hydiny

Zoznam veterinárnych lekárov a technikov schopných plynule používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ je uvedený v rámci pohotovostných plánov jednotlivých RVPS v SR. Okrem nich sú ďalší veterinárni lekári, ktorých jazykové schopnosti sú slabšie, no môžu byť využité. Jazyky sú nasledujúce:

Angličtina
Francúzština
Taliančina
Nemčina
Španielčina

Operačný manuál pre pseudomor

1. Predbežné opatrenia

1.1 Ohlásenie choroby

Výskyt alebo podozrenie z výskytu pseudomoru musí byť bezodkladne ohlásené na ŠVPS SR.

1.2 Postup vyšetrovania

Po prijatí hlásenia výskytu alebo podozrenia z pseudomoru v hospodárstve s vnímavými zvieratami alebo na iných miestach, regionálna veterinárna a potravinová správa musí vykonať epizootologické šetrenie, aby sa dokázal alebo vylúčil výskyt choroby a aby sa podozrivý chov dostal pod stály veterinárny dozor.

V čase, keď sa vyšetovanie začne a v prípade, že klinické príznaky svedčia na pseudomor, musí byť okamžite informované národné centrum pre tlmenie chorôb, aby mohli byť vykonané prípravy pre zvládnutie tejto nákazy, ak bude potvrdený výskyt choroby, vrátane založenia miestneho centra pre tlmenie chorôb a skupiny odborníkov.

Poverený úradný veterinárny lekár, vykonávajúci vyšetovanie v chove s podozrením na pseudomor, musí mať so sebou vybavenie podľa Prílohy č. 1 a č. 2 Operačného manuálu.

V prípade chovu s veľkým množstvom zvierat môže byť pre potreby vyšetovania potrebné nasadiť viac ako jedného veterinárneho lekára a zabezpečiť asistenciu technického personálu. Pri prvom podozrení z výskytu je nevyhnutná účasť pracovníka VÚ Zvolen na zabezpečenie správneho odberu a balenia vzoriek, s následným odoslaním do referenčného laboratória vo Veľkej Británii.

2. Veterinárne vyšetovanie

2.1 Nariadenie opatrení pre premiestňovanie zvierat

Okamžite po príchode do podozrivého chovu musí poverený úradný veterinárny lekár majiteľovi alebo jeho zástupcovi nariadiť nasledujúce opatrenia:

- všetky zvieratá vnímavých druhov v hospodárstve musia byť zatvorené vo svojich priestoroch, prípadne premiestnené na iné miesto, kde môžu byť izolované,
- žiadne zvieratá vnímavých druhov nesmú vstúpiť alebo opustiť hospodárstvo,
- žiadne zvieratá iných druhov nesmú vstúpiť alebo opustiť hospodárstvo bez povolenia úradného veterinárneho lekára,
- žiadne mäso alebo kusy tiel zvierat vnímavých druhov nesmú opustiť hospodárstvo bez povolenia úradného veterinárneho lekára,
- žiadne krmivo pre zvieratá, vybavenia, predmety, materiály alebo odpadky, schopné prenášať vírus pseudomoru, nesmú opustiť hospodárstvo bez povolenia úradného veterinárneho lekára,
- odsun vajec z hospodárstva je zakázaný, povolenie na odsun vydá regionálna veterinárna a potravinová správa na presun vajec z podozrivého chovu, podliehajúce ustanoveniam §4 ods. 2 písmeno e), do zariadenia schváleného pre spracovanie a ošetrovanie vaječných produktov v súlade s nariadením vlády SR č. 314/2003 Z.z.,
- osoby smú vstúpiť alebo opustiť hospodárstvo iba za podmienok stanovených úradným veterinárnym lekárom,
- vozidlá môžu vojsť alebo opustiť hospodárstvo iba za podmienok stanovených úradným veterinárnym lekárom a v zhode s podmienkami stanovenými na zabránenie rozšírenia choroby,

- pri vchodoch a východoch z budov, v ktorých sú umiestnené vnímavé zvieratá, sú zabezpečené vhodné spôsoby dezinfekcie za použitia dezinfekčného prostriedku úradne schváleného proti vírusu pseudomoru hydiny.

Výrazné oznámenie o podozrení na pseudomor bude umiestnené na každom vstupe do hospodárstva.

Ak je to považované za potrebné pre zabránenie ďalšieho rozširovania choroby, zákaz opúšťania chovu môže byť rozšírený aj na nevnímavé zvieratá.

Majiteľ musí byť inštruovaný, že aj keď úradný veterinárny lekár vykoná úradnú inventúru chovu z epizootologických dôvodov (časť 2.4), je povinný viesť evidenciu všetkých vnímavých zvierat podľa kategórií v hospodárstve a zoznam spresniť počtom zvierat, ktoré uhynuli alebo sa infikovali od ostatných zvierat v maštaliach. Zoznam sa pravidelne upravuje uliahnutím alebo uhynutím zvierat počas doby podozrenia. Informácie na zozname musia byť na požiadanie predložené a pri každej kontrole dozorných orgánov môžu byť skontrolované.

Urgentné kontroly ďalších chovov po vyslovení podozrenia na pseudomor sa týkajú iba hospodárstva, v ktorom je podozrenie pseudomoru alebo, ak to národné centrum pre tlmenie chorôb považuje za potrebné, mali by sa rozšíriť aj na iné hospodárstva, ktoré sú v kontakte s hospodárstvom a ktoré by mohli byť ohrozené v prípade potvrdenia choroby.

Opatrenia uvedené vyššie zostanú v platnosti, kým sa úradne nevytlúči prítomnosť pseudomoru.

V prípade potreby bude policajný zbor požiadaný o pomoc pri uplatňovaní obmedzení.

2.2 Prvotné epizootologické vyšetrenie

Epizootologické vyšetrenie by malo byť vykonané za účelom zistenia:

- dĺžky trvania pseudomoru v chove pred nahlásením podozrenia,
- možného pôvodu choroby v chove a identifikácie iných chovov, kde sa môžu nachádzať vnímavé zvieratá, ktoré sa mohli infikovať z toho istého zdroja,
- pohybu zvierat, kadáverov, konzumných a násadových vajec, mäsa, áut, vybavenia, materiálov alebo ľudí, prenášajúcich vírus do alebo z iných hospodárstiev, v ktorých sú zvieratá vnímavé na pseudomor.

2.3 Rozšírenie opatrení na premiestňovanie zvierat

Ak bol v chove nariadený úradný dozor, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa zakáže odsun hydiny z chovu, ak nejde o priamy prevoz na bitúnok pod úradným dozorom na účely jej okamžitého zabitia. Pred vydaním takéhoto rozhodnutia úradný veterinárny lekár musí vykonať klinické vyšetrenie všetkej hydiny, ktoré vylúči prítomnosť pseudomoru v chove.

2.4 Klinické vyšetrenie

Pred klinickým vyšetrením chovu si úradný veterinárny lekár oblečie ochranný odev a obuv a zabezpečí osobnú dezinfekciu.

Úradný veterinárny lekár pred vyšetrením musí spracovať zoznam (súpis) jednotlivých druhov a kategórií zvierat v chove – výkrmová hydina, úžitkový odchov, úžitkový chov, rozmnožovací odchov, rozmnožovací chov, holuby, iné vtáky držané v zajatí.

Načrtnutý plán chovu musí zahŕňať budovy v hospodárstve s označením počtu zvierat v každej kategórii a v každom chove.

Je potrebné urobiť podrobné vyšetrenie všetkých zvierat s výskytom príznakov svedčiacich na pseudomor, ako aj iných príznakov choroby, ich identifikáciu a zaznamenať miesto ich pobytu v chove.

Uprednostňuje sa začať kontrolu krdľa v mieste hospodárstva, v ktorých zvieratá sú podľa vyhlásenia majiteľa alebo jeho zástupcu zdravé, ponechajúc podozrivé zvieratá na koniec. V prípade veľkých krdľov,

najmä ak je obmedzený počet pomocníkov, to nemusí byť možné a môže byť nevyhnutné vyšetriť najprv podozrivé zvieratá.

Klinické príznaky pseudomoru:

Príznaky závisia vo veľkej miere od virulencie a tropizmu vírusu. Neurotropné vírusy vyvolávajú nervové a respiračné príznaky. Viscerotropné vírusy vyvolávajú respiračné príznaky s perakútnym priebehom, zelenú vodnatú hnačku a opuch svalstva hlavy a krku. Nervové príznaky sú charakteristické pre akútnu formu choroby a časté sú u exotického vtáctva.

Kurčatá: Náhly a vysoký úhyn bez klinických symptómov je charakteristický pre perakútnu formu. Ako prvé príznaky sa obyčajne objavujú posedávanie a somnolencia, nezáujem o krmivo. Potom nastupujú príznaky respiračných porúch – vtáky dýchajú s otvoreným zobákom a vydávajú chrapľavé, resp. piskľavé zvuky. V horných častiach dýchacích ciest sa hromadí hlienovitý sekrét, ktorého sa hydina snaží zbaviť fíkaním a mykaním hlavy. Okolo očí, v tvárovej časti hlavy a v krajine hrtanu vzniká edém. Perie je našuchorené a telová teplota je zvýšená. Objavuje sa bieložltá až zelená hnačka, niekedy s prímiesou krvi. V dôsledku respiračných porúch dochádza k cyanóze hrebeňa a lalôčikov. Ak vtáky prežijú prvotnú akútnu fázu, objavujú sa príznaky porúch CNS – chôdza je nekoordinovaná, vznikajú klonické kŕče, alebo tremory svalstva. Charakteristické je stočenie alebo vyvrátenie krku (tortikolis, opistotonus) a nasledujú parézy až paralýzy krídiel a nôh.

Nosnice: Prvým príznakom je pokles až úplné zastavenie znášky na obdobie 1 – 3 týždňov. Produkcia vajec sa upravuje veľmi pomaly a obyčajne nedosiahne predpokladanú krivku znášky. Zmenená je kvalita škrupiny a bielka. V rozmnožovacích chovoch je výrazný pokles liahnivosti. V očkovaných chovoch môže byť porucha znášky jediným klinickým príznakom pseudomoru.

Morky: Klinické príznaky sú podobné ako u kurčiat a nosníc, ale morbidita a mortalita je obyčajne nižšia. Straty sú spôsobené najmä znížením úžitkovosti.

Holuby: Charakteristickým príznakom je našuchorené perie, apatia, anémia, chudnutie a vodnatá hnačka. Nervové príznaky sa prejavujú tremorom hlavy a neskôr paralýzou končatín, stočením alebo vyvrátením krku, ataxiou, poruchami videnia, neschopnosťou letu. Morbidita je vysoká, mortalita dosahuje u mláďat 20 – 60 %.

2.5 Post - mortem vyšetrenie

Postmortálne lézie sú u pseudomoru variabilné a závisia na tropizme a virulencii prítomného vírusu. Pitevné nálezy zodpovedajú klinickým formám choroby.

V akútnej fáze choroby sa nachádzajú hyperémie a krvácaniny na serózach, slizniciach, v telovom tuku a v mnohých orgánoch. V tráviacom trakte, najmä v tenkom čreve, hemorágie prechádzajú do nekrotických zmien rôzneho rozsahu a veľkosti. Môžu sa vyskytovať difteroidno-nekrotické vredy, ktoré sú ohraničené lemom edematózneho tkaniva. Charakteristické sú takéto zmeny v ileocekálnych tonzilách. Veľmi časté sú krvácaniny na sliznici žľaznatého žalúdka v mieste vyústenia žliazok.

V respiračnom aparáte sa môže nachádzať hlienovitý exsudát v nosových otvoroch, hrtane a priedušnici, v ktorej sa vyvinie hemoragický zápal. Vzdušné vaky sú zakalené a zhrubnuté a môžu byť pokryté seróznym až kazeóznym exsudátom. Pľúca sú pneumotické, alebo prekrvené.

U nosníc sa zisťujú silné krvné výlevy do žltkových folikulov. Folikuly sú ochabnuté a žltok vytečený do telovej dutiny spôsobuje peritonitídy. V prvých fázach je zväčšená slezina, ktorá sa neskôr scvrkáva.

U holubov sa zisťujú enteritídy, krvácaniny na sliznici žľaznatého žalúdka, zápal obličiek a konjunktivitída.

2.6 Odber vzoriek

2.6.1 Vzorky na izoláciu vírusu pseudomoru:

Najvhodnejšími vzorkami na izoláciu vtáčích paramyxovírusov sú výtery kloaky, prípadne priedušnice, alebo trus. Tieto sa odoberajú bez ohľadu na klinické príznaky alebo patologicko-morfologický nález. Ostatné vzorky sa odoberajú len od čerstvo uhynutej, alebo usmrtenej hydiny. Vhodnými vzorkami sú orgány, ktoré klinicky vykazovali poškodenie, napríklad pri nervových príznakoch mozog. Virulentný vírus pseudomoru môže byť izolovaný z pľúc, priedušnice, hrtanu, sleziny, pečene, srdca, obsahu čriev a mozgu. Odobrané vzorky sa uchovávajú oddelene. Vírus je v tkanivách prítomný v inkubačnej dobe (1-4 dni) a počas klinickej fázy ochorenia (3-10 dní).

Odobraté vzorky sa vkladajú do vhodných nádobiek do fosfátom pufovaného fyziologického roztoku (PBS), ktorého pH sa po pridaní antibiotík upravuje na 7,0 – 7,4. Vhodnými antibiotikami sú penicilín (2000 IU/ml), streptomycín (2 mg/ml), gentamycín (0,05 mg/ml) a mykostatín (1000 IU/ml). U vzoriek obsahujúcich trus sa koncentrácia antibiotík 5 násobne zvyšuje. Pri nebezpečenstve kontaminácie vzoriek chlamýdiami sa navyše pridáva oxytetracyklín (50 mg/ml).

2.6.2 Natívna krv (pre zisťovanie protilátok):

Na požiadanie národného centra pre tlmenie chorôb alebo skupiny odborníkov sa do štandardných skúmaviek alebo hemosiek odoberie natívna krv.

2.7 Odosielanie materiálu

Každá vzorka sa uloží do sklenenej nádoby s transportným médiom a utesní zátkou s gumeným tesnením. Ako ďalšie opatrenie sa okolo vrchnáka obtočí vodotesná páska. Na odstránenie kontaminácie vírusom z vonkajšieho povrchu nádoby sa táto potrie malým množstvom dezinfekčného roztoku (vhodný je 0,2% roztok kyseliny citrónovej) a opláchnie čistou vodou. Nádobka sa potom označí druhom materiálu, dátumom a miestom odberu a druhom, kategóriou a identifikáciou zvierat'a, resp. chovu, v ktorom bol materiál odobratý. Sklenená nádoba sa potom zabalí do mäkkého materiálu a uloží do kovovej nádoby, aby sa minimalizovalo riziko rozbitia a úniku obsahu. Kovová nádoba musí byť označená a uzavretá najlepšie skrutkovacím vrchnákom s gumeným tesnením.

Po dôkladnom zabalení sa vzorky prevezú, najlepšie poslom, v každom prípade však čo najrýchlejšie do národného referenčného laboratória. Laboratórium musí byť oboznámené s odoslaním diagnostických vzoriek a informované o očakávanom čase, kedy by mali byť doručené, aby mohol byť pripravený ich príjem a testovanie. Počas prevozu by sa mali chladiť, nie však mraziť. V laboratóriu sa vzorky môžu uskladňovať pri teplote 4°C, ale čo najskôr by mali byť vyšetrené na prítomnosť vírusu pseudomoru a v prípade pozitívity vyšetrené testom na intracerebrálu patogenitu.

Vzorky musí sprevádzať dôkladne vyplnená Žiadanka na veterinárne laboratórne vyšetrenie hydiny a vtákov na mor hydiny a pseudomor hydiny a/alebo Žiadanka na veterinárne laboratórne vyšetrenie voľne žijúcich vtákov na aviárnu influenzu a pseudomor, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 3.

Je dôležité, aby žiadanka na veterinárne laboratórne vyšetrenie pseudomoru, obsahovala aj anamnestické údaje o chove a prípadne epizootologické údaje, ktoré sú k dispozícii, vrátane (ak je to možné) aj pravdepodobného zdroja infekcie a dátumu zavlečenia.

Takmer vždy pri primárnych ohniskách a po prípade aj z iných ohnisk (podľa zváženia skupiny odborníkov), budú odoslané vzorky do referenčného laboratória Spoločenstva vo Weybridge v Anglicku pre typizáciu a genetické vyšetrenie vírusu. Výsledky týchto testov poskytnú hodnotné informácie o vzťahu medzi ohniskami a o tom, ktorý kmeň očkovacej látky by sa mal použiť v prípade potreby núdzového očkovania.

Ak majú byť vzorky odoslané aj do Inštitútu pre zdravie zvierat vo Weybridge, balenie musí vyhovovať protokolom pre transport biologického materiálu podľa univerzálnej poštovej konvencie a s požiadavkami príslušného dopravcu. Vzorky musia byť zabalené tak, ako bolo popísané vyššie pre dopravu do národného referenčného laboratória - zabalené v mäkkom materiáli a umiestnené v pevnej kartónovej, alebo drevenej krabici. Vonkajší obal by mal byť zabalený do pevného papiera a zabezpečený lepiacou páskou alebo zaviazaný (vhodné je použiť pásku s vyznačením „biologické riziko“) s označením:

PATHOLOGICAL MATERIAL OF NO COMMERCIAL VALUE
ANIMAL AND PLANT HEALTH AGENCY (APHA)
NEW HAW
WEYBRIDGE
SURREY KT 15 3NB
GREAT BRITAIN

PERISHABLE   FRAGILE   TO BE COLLECTED AT AIRPORT BY ADDRESSEE
KEEP AT 4°CENTIGRADE

Ak sa budú vzorky posielat' do Ústredného veterinárneho laboratória vo Weybridge, nádoby so vzorkami (sklenené nádoby vo vnútri kovových nádob) sa okamžite uložia do suchého ľadu a do izolovanej krabice s ventilačným prieduchom, aby sa vzorky prudko zmrazili a udržiavali pri teplote – 70°C počas celej doby prepravy. Krabica musí byť zabalená, zapečatená a označená tak, ako je uvedené vyššie pre ostatné vzorky, okrem poznámky o teplote 4°C.

2.8 Hlásenie národnému centru pre tlmenie chorôb

Po ukončení predbežného vyšetovania, odobratí potrebných diagnostických vzoriek a zabezpečení odoslania vzoriek do národného referenčného laboratória, úradný veterinárny lekár predtým než opustí podozrivé hospodárstvo vyplní predbežné hlásenie a zašle ho buď faxom alebo nahlási telefonicky národnému centru pre tlmenie chorôb. V každom prípade sa poverený úradný veterinárny lekár spojí s miestnym centrom pre tlmenie chorôb, aby mohol dostať inštrukcie, týkajúce sa ďalšieho postupu pred opustením hospodárstva.

2.9 Činnosť v období do obdržania laboratórných výsledkov

Obmedzujúce opatrenia nariadené podľa odseku 2.1 zostanú v platnosti, až kým nebude úradne vylúčené podozrenie na pseudomor.

Majiteľ, alebo zástupca majiteľa, musí byť informovaný, že môže trvať aj niekoľko dní, než budú známe výsledky testov, ale že za ten čas môže súkromný veterinárny lekár navštíviť chov a ošetriť choré zvieratá za predpokladu dodržania prísnych dezinfekčných pravidiel.

Poverený úradný veterinárny lekár pred opustením chovu skontroluje, či majiteľ alebo jeho zástupca porozumeli opatreniam, ktoré boli nariadené na prevádzku jeho chovu a dezinfekčným opatreniam, ktoré sú potrebné pre vstup oprávnených osôb do hospodárstva.

Zabezpečí sa bezpečná likvidácia kadáverov zvierat, ktoré uhynuli, alebo boli zabitú pre diagnostické účely. Toto musí byť vykonané pod úradným dozorom a spôsobom, ktorý zamedzí riziku rozšírenia vírusu pseudomoru.

Ďalšie návštevy chovu v rámci dozoru budú zabezpečené po konzultácii s národným centrom pre tlmenie chorôb.

2.10 Negatívne výsledky

V niektorých prípadoch môže úradný veterinárny lekár na základe klinických a post mortem vyšetrení upovedomiť národné centrum pre tlmenie chorôb, že nezistil príznaky svedčiace na prítomnosť pseudomoru v chove. Ak národnému centru pre tlmenie chorôb stačí takáto správa o negatívnom výsledku vyšetovania, nariadené opatrenia môžu byť okamžite zrušené.

V opačnom prípade je potrebné počkať na výsledky laboratórných vyšetrení.

Ak sú výsledky testov negatívne, nariadené opatrenia môžu byť okamžite zrušené. Je však možné, že zostane podozrenie na výskyt pseudomoru a na základe toho bude prijaté rozhodnutie po konzultácii s veterinárnym lekárom zodpovedným za vyšetovanie chovu a národným centrom pre tlmenie chorôb

ponechať dozor nad chovom a odobrať ďalšie vzorky tkanív a krvi na vyšetrenie v národnom referenčnom laboratóriu.

3. Potvrdenie prítomnosti pseudomoru

3.1 Hlásenia

Do 24 hodín od úradného potvrdenia prvého ohniska pseudomoru Komisia EÚ a ostatné členské štáty dostanú úradné hlásenie o vzniku choroby.

V tejto fáze bude využitý systém ADNS EÚ (systém pre hlásenie chorôb zvierat EÚ) a to v súlade so smernicou Rady 82/894/EHS a rozhodnutím Komisie 2000/807/EHS.

Národné centrum pre tlmenie chorôb pripraví podklady pre hlásenie, ktoré musí obsahovať minimálne nasledovné podrobnosti:

- dátum vzniku podozrenia na pseudomor,
- dátum potvrdenia výskytu pseudomoru,
- metódy použité pre potvrdenie choroby,
- miesto infikovaných chovov,
- vzdialenosť od najbližších chovov s vnímavými zvieratami,
- počet vnímavých zvierat každého druhu a kategórie v danom chove,
- počet vnímavých zvierat každého druhu a kategórie, u ktorých bol potvrdený pseudomor,
- morbidita choroby.

Do 24 hodín od prvého výskytu bude podané hlásenie OIE.

Príslušné národné a miestne poľnohospodárske a veterinárne orgány budú takisto upovedomené o skutočnosti, že pseudomor bol úradne potvrdený. Podľa potreby budú urobené vyhlásenia pre médiá.

Budú vyvesené zreteľné oznamy, vyhlášky, že zvieratá v chove sú infikované chorobou pseudomor.

3.2 Ustanovenie miestneho centra pre tlmenie chorôb

Akonáhle sa potvrdí výskyt pseudomoru, začne pracovať miestne centrum a vybaví sa všetkými potrebnými veterinárnymi lekármi, technickými a administratívnymi zamestnancami a iným materiálom a vybavením potrebným pre zvládnutie a eradikáciu choroby čo najrýchlejším a najúčinnjším spôsobom.

V centre bude na zreteľnom mieste vyvesená mapa územia pod dozorom s vyznačením umiestnenia všetkých chovov s vnímavými zvieratami v ochrannom pásme aj v pásme dohľadu a označením počtu kusov z každého druhu. Táto mapa bude každý deň aktualizovaná, aby sa dal sledovať postup tlmenia choroby, prípadne jej šírenie do iných oblastí.

Vedúci miestneho centra každý deň oboznámi pracovníkov centra s dosiahnutými výsledkami a s prípadnými problémami, podobné hlásenie zašle aj na národnému centru pre tlmenie chorôb.

3.3 Ohodnotenie vnímavých zvierat v infikovaných chovoch, resp. výpočet pomoci na náhradu škôd spôsobených chorobou.

Majiteľ infikovaného chovu, alebo jeho zástupca obdrží opatrenia regionálnej veterinárnej a potravinovej správy, v ktorých sa mu oznámi nariadenie zabiť všetky vnímavé zvieratá v chove.

Pred ohodnotením a usmrtením budú všetky verejné cesty priliehajúce k infikovanému chovu, dvory, cesty a chodníky v chove a vnútro kontaminovaných budov postriekané dezinfekčným prostriedkom schváleným proti pseudomoru.

Prípadné potkany (a iné hlodavce) v hospodárstve musia byť usmrtené ešte predtým, ako ich rozptýlia do okolia procedúry počas usmrcovania a dezinfekcie; deratizácia by však nemala spôsobiť odklad zabíjania vnímavých zvierat v ohnisku. Výpočet pomoci na náhradu škôd spôsobených chorobou za normálnych okolností prebehne ešte pred usmrtením a stanoví sa na základe trhovej hodnoty zvierat, materiálu a cien

bezprostredne platných pred vznikom nákazy. Úradný veterinárny lekár potvrdzuje východiskové údaje pre výpočet pomoci, ako sú počty a hmotnosť zabitých zvierat, použitá metóda zabíjania, spôsob spracovania tiel, použité dezinfekčné prostriedky, spotreba elektrickej energie, oxidu uhličitého, vody, finančná strata v dôsledku karanténnych ťažkostí.

V každom prípade proces hodnotenia alebo problémy spojené s hodnotením zvierat nesmú spôsobiť omeškanie usmrtenia všetkých vnímavých zvierat infikovaného chovu.

3.4 Usmrtenie zvierat v infikovanom chove

Než sa usmrcovanie začne, úradný veterinárny lekár a miestne centrum sa musia dohodnúť na bezpečnom spôsobe likvidácie kadáverov, bez odkladu usmrtenia všetkých vnímavých zvierat čo najskôr po potvrdení pseudomoru v chove. Prioritou zostáva usmrtenie zvierat s klinickými príznakmi choroby. Pred začatím samotnej depopulácie sa vyhotoví akčný plán podľa postupov uvedených v Štandardných operačných postupoch na usmrcovanie.

Pri usmrcovaní zvierat a súvisiacich úkonoch sa musia dodržiavať požiadavky ustanovené v článku 3 nariadenia Rady (ES) 1099/2009 tak, že sa zvieratá ušetria akejkoľvek bolesti, strachu alebo utrpenia, ktorým sa dá vyhnúť. Pri usmrcovaní zvierat sa postupuje podľa ŠOP.

Spôsob usmrcovania zvierat závisí od druhu, kategórie a hmotnosti zvierat, ich počtu a spôsobu ustajnenia zvierat.

Doporučené metódy usmrtenia:

Pri usmrcovaní malého množstva zvierat sa môže použiť ako alternatívna metóda:

- **smrtiaca injekcia**, aplikovaná veterinárnym lekárom na znehybnenom/fixovanom zvierati
- **cervikálna dislokácia**, ktorá sa môže vykonať iba u hydiny do hmotnosti 5 kg. (maximálne 70 kusov jeden človek na deň)

Pri usmrcovaní väčšieho počtu zvierat bez vykrvania sa môže použiť: **Plynová metóda**

- a) oxid uhličitý vo vysokej koncentrácii pre hydinu
- b) oxid uhličitý v dvoch etapách pre vodnú hydinu

Pri manipulácii so zvieratami sa musia dodržiavať požiadavky ustanovené v § 22 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a požiadavky ustanovené v NV SR č. 432/2012 Z. z. a v ŠOP.

Aby sa znížilo riziko kontaminácie zariadenia a prostredia, kadávery musia byť po usmrtení pred odvozom zakryté plastovými vrecami.

3.5 Likvidácia kadáverov

Likvidácia kadáverov za normálnych okolností prebieha v zariadení, schválenom na tento účel orgánom veterinárnej správy. Za určitých okolností môže národné centrum pre tlmenie chorôb zvážiť spálenie alebo zakopanie ako alternatívne metódy likvidácie kadáverov, berúc do úvahy geologické, environmentálne a právne obmedzenia.

Je potrebné zistiť, či zakopanie neznemožňuje charakter pôdneho typu, hlavne hladina spodnej vody, blízkosť vodných tokov a iné environmentálne a právne faktory. Ak zakopanie nie je možné, je treba uvažovať s kremáciou a zistiť prípadné environmentálne problémy.

Pri výbere miesta zakopávania kadáverov musia byť splnené minimálne tieto podmienky:

- súhlas vlastníka a užívateľa pozemku na túto činnosť,
- súhlas príslušných orgánov ochrany prírody a krajiny,

- v jame po vykopaní sa nesmie objaviť spodná voda,
- pozemok musí byť vzdialený najmenej 500 m od najbližšieho vodného toku, nádrže, prameňa alebo studne, ktorý slúži na zásobovanie pitnou vodou,
- pozemok musí byť vzdialený najmenej 100 m od najbližšej stavby a najmenej 50 m od hranice susediaceho pozemku,
- zvieratá sú zakopané do takej hĺbky, aby výška navrstvenej zeminy bola najmenej 2 m do úrovne terénu
- obal zvierat, ak bol použitý, musí byť v zemi neškodne rozložiteľný,
- telá mŕtvych zvierat musia byť ošetrené dezinfekčným prostriedkom.

Pri výbere miesta kremácie (spaľovania) kadáverov musia byť splnené minimálne tieto podmienky:

- súhlas vlastníka a užívateľa pozemku na túto činnosť,
- súhlas príslušných orgánov ochrany prírody a krajiny,
- súhlas príslušných orgánov požiarneho zboru.

Ak neexistuje iná možnosť ako odviezť kadávery z chovu na čo najbližšie miesto, kde budú zakopané, spálené, alebo spracované, manipulácia a transport musia byť zvládnuté tak, aby sa zabezpečilo, že sa nerozšíri vírus pseudomoru.

Konkrétne opatrenia:

- pred odvozom musia byť kadávery postriekané dezinfekčným roztokom účinným proti vírusu pseudomoru,
- vozidlá použité pre prevoz kadáverov musia byť utesnené, prikryté a zapečatené,
- každé vozidlo, vrátane kabíny vodiča, vonkajších povrchov kolies musia byť dôkladne očistené a dezinfikované – tak po nakládke ako aj pred opustením infikovaného chovu,
- vozidlá sa na ceste z infikovaného chovu na miesto likvidácie nebudú zastavovať a budú dodržiavať schválenú prepravnú trasu do čo najväčšej miery, vyhnú sa prejazdu popri chovoch s vnímavými zvieratami,
- každé vozidlo musí pred odchodom z miesta likvidácie byť znovu dôkladne čistené a dezinfikované.

3.6 Likvidácia materiálu

Akékoľvek mäso vnímavých druhov, krmivo, pomôcky, objekty a iné materiály, ako sú škrupiny, perie, odpad živočíšneho pôvodu, ako aj všetko, čo môže byť kontaminované a môže prenášať vírus pseudomoru musí byť likvidované alebo manipulované s ním podľa pokynov úradného veterinárneho lekára tak, aby bola zabezpečená likvidácia vírusu pseudomoru.

Predmety alebo materiály určené na likvidáciu musia byť spísané, ohodnotené a môže byť za ne vyplatená náhrada.

Kadávery vnímavých zvierat, ktoré uhynuli v hospodárstve, budú likvidované pod úradným dozorom tak, aby bolo zabezpečené zničenie vírusu pseudomoru.

Vajcia a vaječné produkty budú likvidované tak, aby nedošlo k rozšíreniu vírusu pseudomoru.

Mäso vnímavých zvierat z napadnutého hospodárstva, ktoré boli usmrtené v období medzi pravdepodobným vznikom choroby a nariadením opatrení bude vysledované a likvidované pod úradným dozorom tak, aby nedošlo k rozšíreniu vírusu pseudomoru.

3.7 Ďalšie epizootologické vyšetrenie

Po potvrdení výskytu pseudomoru budú vykonané ďalšie rozsiahle epizootologické vyšetrenia, aby sa zabezpečilo prijatie vhodných opatrení vo všetkých ostatných hospodárstvach, v ktorých zvieratá mohli byť vystavené vírusu choroby. Za toto špecifické vyšetrenie zodpovedá skupina odborníkov.

Počas vyšetrenia musia byť vykonané všetky spätné vysledovania a sledovanie dopredu s cieľom zistiť doteraz neidentifikovaný zdroj infekcie a hospodárstvo, kde hrozí priama alebo nepriama expozícia vírusom pseudomoru. Ohrozenie infekčným materiálom prenášaným návštevami nesmie byť počas tohto

vyšetrovania zanedbané a je potrebné prípadne aj opakovane odobrať vzorky krvi, aby sa potvrdil zdravotný stav kídľa, o ktorom existujú pochybnosti. Je nevyhnutné čo najrýchlejšie odhaliť riziko vzniku rozsiahlej epizoócie, aby sa minimalizovalo možné rozšírenie infekcie.

3.8 Čistenie a dezinfekcia

Čistenie a dezinfekcia musia začať hneď po usmrtení vnímavých zvierat a ich odstránení z hospodárstva. Pritom musia byť splnené metodické postupy.

Úradný veterinárny lekár naplánuje priebeh čistenia a dezinfekcie v infikovanom hospodárstve a kontroluje všetky fázy týchto činností.

Pred začatím operácie musí byť urobený záznam poškodení stavieb a zariadenia, ktoré bude čistené a dezinfikované. Tak sa identifikujú oblasti, ako sú popraskané podlahy a steny a pohyblivé vybavenie, ktoré si budú vyžadovať špeciálnu pozornosť a zároveň tak vznikne inventarizácia existujúcich poškodení zariadenia. Okrem toho je potrebné skontrolovať bezpečnosť elektrických rozvodov, aby sa zamedzilo vzniku nebezpečných situácií použitím vody pri čistení chovu. Ak je to možné, odtoky by mali byť zatvorené, aby nedošlo k preniknutiu kontaminovaného odpadu a potenciálne nebezpečného materiálu do odpadového systému. Čistenie a dezinfekcia sa realizujú v dvoch fázach nasledovne:

3.8.1 Predbežné čistenie a dezinfekcia

Časti hospodárstva, v ktorých sú chované vnímavé zvieratá a iné časti hospodárstva, ako sú budovy alebo cesty, ktoré by mohli byť kontaminované pohybom zvierat alebo počas usmrcovania alebo vyšetrovania, musia byť dezinfikované dezinfekčným prostriedkom, oficiálne schváleným proti vírusu pseudomoru.

Tkanivá alebo krv, ktoré kontaminujú priestory počas usmrcovania alebo post mortem vyšetrenia a hrubé znečistenie budov, ciest alebo zariadení, sa bezpečne odstráni/ia a zlikvidujú, prednostne na rovnakom mieste, na ktorom sa likvidujú kadávery.

Používaný dezinfekčný roztok musí na povrchu pôsobiť aspoň 24 hodín.

3.8.2 Záverečné čistenie a dezinfekcia

Masnota a špina musia byť odstránené z celého povrchu s odmasťujúcou zložkou a umyté studenou vodou. Povrchy sa potom opäť dezinfikujú schváleným dezinfekčným roztokom.

Po siedmich dňoch všetky miesta musia byť opäť dezinfikované, opláchnuté studenou vodou, dezinfikované schváleným dezinfekčným roztokom a opäť opláchnuté studenou vodou.

Hnoj a použité stelivo musí byť umiestnené na jednej kope, dezinfikované schváleným dezinfekčným prostriedkom, prikryté a po dobu 42 dní ponechané, aby sa zahrievali prirodzenou cestou (kompostovanie).

K dezinfekčným roztokom účinným proti vírusu pseudomoru patria:

- lúh sodný 2-4%,
- chlórové vápno 2-4%,
- chloramin TM,
- Virkon S.

4% roztok uhličitanu vápenatého sa používa ako všeobecný dezinfekčný prostriedok, napr. pre sprejovanie.

Môže sa použiť aj formalín (neobsahujúci viac než 34% formaldehydu) v 10% koncentrácii.

Formaldehydové výpary sa dajú vytvoriť - 1 liter formalínu do 660 gramov permangánu draselného v kovovej, sklenenej alebo inej vhodnej nádobe s výškou minimálne 6x vyššou než hĺbka formalínu. Tieto množstvá, ktoré produkujú formaldehydové výpary na priestor 50 m³, sú maximom pre použitie jedného kontajnera. Kontajner s permangánom draselným by sa mal umiestniť na kovovú podložku, aby sa mohli zachytávať tekutiny, ktoré sa uvoľňujú počas chemickej reakcie zmiešavania reagentov, priestor

do vzdialenosti 1 m okolo kontajnera by sa mal vyčistiť od organického materiálu, ako sú slama alebo podstielka a 2 m okolo kontajnera by mali byť voľné od horľavého materiálu. Budova by mala byť uzamykateľná, vzduchotesná a jeden pracovník s respirátorom vybaveným formaldehydovým filtrom by mal rýchlo pridať príslušné množstvo formalínu do nádob s permangánom draselným počínajúc nádobou najďalej od vchodu. Dvere sa okamžite uzatvoria a plyn v miestnosti necháme pôsobiť 10 hodín. Formaldehydové výpary sa môžu použiť aj v budovách, kde sa skladovali kadávery infikovaných zvierat. Seno, slama a krmivo môžu byť dekontaminované sprejovaním povrchu formalínom alebo jeho výparmi.

4. Vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu

4.1 Opatrenia v ochrannom pásme – najmenej 3 km

V ochrannom pásme budú nariadené nasledujúce opatrenia:

- a) identifikácia všetkých chovov hydiny vo vnútri pásma,
- b) pravidelné kontroly všetkých chovov hydiny, klinické vyšetrenie príslušnej hydiny, v prípade potreby aj odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie; o všetkých návštevách a o všetkých zisteniach sa musia urobiť úradné záznamy,
- c) dozor nad všetkou hydinou v miestach jej ustajnenia alebo na iných miestach, ktoré umožňujú jej izoláciu,
- d) použitie vhodných dezinfekčných prostriedkov pri vstupoch do chovov a výstupoch z nich,
- e) kontrola činnosti osôb, ktoré manipulujú s hydinou, s kadávermi hydiny a s vajcami, ako aj kontrolu dopravných prostriedkov prevážajúcich hydinu, kadávery a vajcia vo vnútri pásma; preprava hydiny cez ochranné pásmo je zakázaná s výnimkou prepravy po diaľniciach alebo železničných tratiach,
- f) zákaz odsunu hydiny a násadových vajec z chovov, v ktorých sa nachádzajú, s výnimkou, ak regionálna veterinárna a potravinová správa povolila odsun
  1. hydiny na okamžité zabitie na bitúnkoch, ktoré sú umiestnené v ochrannom pásme, alebo pokiaľ to nie je možné, do iných bitúnkov umiestnených mimo ochranného pásma, určených štátnou veterinárnou a potravinovou správou; mäso tejto hydiny musí byť označené špeciálnym označením zdravotnej neškodnosti podľa osobitného predpisu,
  2. jednoduchých kurčiat alebo znáškových kuríc do chovu, ktorý je umiestnený v pásme dohľadu a v ktorom nie je žiadna iná hydina; v tomto chove musí byť nariadený úradný dozor,
  3. násadových vajec do liahne určenej regionálnou veterinárnou a potravinovou správou s podmienkou, že vajcia a ich obaly sa musia pred odsunom dezinfikovať,
- g) odsuny uvedené v písmene f) v bodoch 1 až 3 musia byť vykonané priamo, pod úradnou kontrolou; môžu byť povolené len po zdravotnej kontrole chovu úradným veterinárnym lekárom; použité dopravné prostriedky musia byť vyčistené a dezinfikované pred ich použitím aj po ich použití,
- h) zákaz vyvážania alebo rozhadzovania použitej podstielky a hnoja hydiny bez povolenia,
- i) zákaz konania veľtrhov, trhov, výstav a iného zhromažďovania hydiny alebo iných vtákov.

4.2 Trvanie opatrení v ochrannom pásme

Opatrenia v ochrannom pásme trvajú prvých 15 dní od ukončenia zabitia všetkých vnímavých zvierat v hospodárstve, odvozu kadáverov a čistenia a dezinfekcie. Pásmo zostane súčasťou pásma dohľadu a bude podrobované kontrolám, kým tieto nebudú zrušené.

4.3 Opatrenia v pásme dohľadu – najmenej 10 km

V pásme dohľadu (surveillance) platia nasledujúce opatrenia:

- a) identifikácia všetkých chovov hydiny v pásme,
- b) kontrola presunov hydiny a násadových vajec vnútri pásma,

- c) zákaz presunov hydiny mimo pásma počas prvých 15 dní s výnimkou priameho presunu na bitúnky, ktoré sú umiestnené mimo pásma dohľadu a ktoré sú určené štátnou veterinárnou a potravinovou správou; mäso tejto hydiny musí byť označené špeciálnym označením zdravotnej neškodnosti podľa osobitného predpisu,
- d) zákaz presunov násadových vajec mimo pásma dohľadu s výnimkou do liahne určenej regionálnou veterinárnou a potravinovou správou s podmienkou, že vajcia a ich obaly sa musia pred odsunom dezinfikovať,
- e) zákaz presunu použitej podstielky a trusu hydiny mimo pásma,
- f) zákaz konania veľtrhov, trhov, výstav a iného zhromažďovania hydiny alebo iných vtákov,
- g) zákaz presunov hydiny s výnimkou prepravy po diaľniciach alebo železničných tratiach bez dotknutia sa ustanovení uvedených v písmenách.

4.4 Trvanie opatrení v pásme dohľadu

Opatrenia v pásme trvajú minimálne po dobu prvých 30 dní od ukončenia usmrtenia všetkých vnímavých zvierat v hospodárstve, odvozu kadáverov a čistenia a dezinfekcie.

Keď sa opatrenia zrušia, tie isté osoby a organizácie, ktoré boli upovedomené pri potvrdení výskytu choroby a pri nariadení opatrení budú upovedomené o ich zrušení.

4.5 Ďalšie pozorovanie (surveillance)

Ak existuje dostatok dôkazov o tom, že choroba mohla byť prenesená do chovu s potvrdeným výskytom pseudomoru z iného chovu, a to akýmkoľvek spôsobom, tieto ďalšie chovy budú dané pod úradný dozor a budú nariadené príslušné opatrenia.

Ak bol v chove nariadený úradný dozor, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa zakáže odsun hydiny z chovu, ak nejde o priamy prevoz na bitúnok pod úradným dozorom na účely jej okamžitého zabitia. Pred vydaním takéhoto rozhodnutia úradný veterinárny lekár musí vykonať klinické vyšetrenie všetkej hydiny, ktoré vylúči prítomnosť pseudomoru hydiny v chove. Obmedzenie presunov uvedené v tomto odseku sa nariadi na dobu 21 dní, počínajúc posledným dňom novej kontaminácie.

Vykonané budú aj návštevy zoológických záhrad a parkov v rámci ochranného pásma za účelom inšpekcie vnímavých druhov. Takéto návštevy by mali byť vykonané v spolupráci s príslušnými zamestnancami ZOO, prípadne súkromným veterinárnym lekárom.

5. Obnova chovu

5.1 Časové plánovanie obnovy chovu

Obnovenie chovu vnímavými zvieratami nebude povolené do doby minimálne 30 dní po ukončení čistenia a dezinfekcie a po vykonaní záverečnej inšpekcie úradným veterinárnym lekárom zodpovedajúcim za prevádzku chovu s uspokojivým výsledkom.

5.2 Metódy obnovy chovu

Akonáhle budú opatrenia zrušené, vnímavé zvieratá jednotlivých druhov môžu byť ustajnené v ktorejkoľvek časti hospodárstva.

6. Pseudomor na bitúnku

6.1 Podozrenie z výskytu choroby na bitúnku

Podozrenie z výskytu pseudomoru na bitúnku môže vzniknúť na základe výsledkov vyšetrenia pred zabitím alebo post mortem.

V obidvoch prípadoch budú opatrenia na obmedzenie pohybu a spustenie vyšetovania podobné postupom uvedeným v častiach 2 a 3, pojednávajúcim o podozrení na výskyt choroby v chovoch vnímavých druhov zvierat.

Konkrétne nariadené obmedzujúce opatrenia:

- zabíjanie zvierat bude zastavené,
- živé zvieratá nebudú vypúšťané a neumožní sa im opustenie bitúnku,
- žiadne zviera nebude prisunuté na bitúnok,
- žiadne kadávery ani mäso nesmú opustiť bitúnok,
- žiaden materiál alebo odpad, ktorý by mohol prenášať vírus pseudomoru, nesmie opustiť bitúnok,
- osoby smú vstúpiť alebo opustiť bitúnok, iba so súhlasom RVPS,
- vozidlá smú vstúpiť alebo opustiť bitúnok, iba so súhlasom RVPS,
- vyšetrenie malo by viesť k dôkazu alebo k vylúčeniu prítomnosti pseudomoru,
- vyšetrenie bude zahŕňať klinickú prehliadku vnímavých zvierat na vylúčenie choroby, zvláštna pozornosť bude venovaná podozrivým zvieratám alebo skupinám, vyšetreniu post mortem materiálu a podľa potreby budú vykonané aj odbery tkaniva a krvi pre vyšetrenie v referenčnom laboratóriu,
- ak je to potrebné pre diagnostické účely, vyšetrené zvieratá sa zabijú,
- súčasne s vyšetrením na bitúnku, bude vykonané vyšetrenie v chove, odkiaľ podozrivé zviera, alebo zvieratá pochádzajú, aby sa rozhodlo, či existujú ďalšie dôkazy, ktoré by nasvedčovali na prítomnosť choroby,
- v tom čase sa zhromaždia aj epizootologické údaje, týkajúce sa pohybu vnímavých zvierat z a do hospodárstva spolu s ďalšími informáciami, ktoré môžu pomôcť pri tlení choroby v prípade potvrdenia výskytu.

6.2 Potvrdenie pseudomoru

Keď je na bitúnku potvrdený pseudomor, RVPS zabezpečí, aby:

- všetky vnímavé zvieratá na bitúnku boli bez odkladu usmrtené,
- kadávery zvierat a vnútorností postihnutých alebo kontaminovaných zvierat boli vysledované – ak boli už z bitúnku odstránené, aby boli zlikvidované pod úradným dozorom tak, aby nedošlo k rozšíreniu pseudomoru,
- čistenie a dezinfekcia budov a zariadenia, zahŕňajúceho vozidlá, ktoré priviezli infikované zvieratá, bolo vykonané podľa inštrukcií stanovených RVPS a pod dozorom úradného veterinárneho lekára,
- aby všetky vnímavé zvieratá prevážané vozidlami, ktorými sa prepravovali infikované zvieratá boli vyhl'adané a umiestnené pod úradný dozor,
- aby bolo vykonané epizootologické vyšetrenie,
- na bitúnok nesmú vstúpiť žiadne zvieratá určené na zabitie minimálne do 24 hodín od ukončenia čistenia a dezinfekcie.

Ak si to epizootologický nález vyžiada, vnímavé zvieratá v hospodárstve odkiaľ pochádzajú infikované zvieratá budú tiež usmrtené.

Príloha č.7

Pohotovostný plán pre očkovanie

Núdzové očkovanie proti pseudomoru

Zákaz očkovania

Očkovanie proti pseudomoru nie je vo všeobecnosti zakázané.

Núdzové očkovanie vo výnimočných situáciách

Napriek tomu, že očkovanie nie je zakázané, môže byť nariadené núdzové očkovanie v oblasti rozšírenia choroby, kde bol potvrdený pseudomor a ak hrozí vymknutie sa nákazy spod kontroly aj za dodržania najprísnejších opatrení.

V prípade, že regionálna veterinárna a potravinová správa chce vykonávať núdzovú očkovaciu kampaň, návrh vo forme akčného plánu bude postúpený národnému centru pre tlmenie chorôb.

Plán, ktorý pripraví miestne centrum pre tlmenie chorôb spolu so skupinou odborníkov, by mal obsahovať tieto informácie:

- popis choroby, ktoré vyvolalo podanie tohto návrhu,
- faktory, ktoré vedú k potrebe schválenia núdzového očkovania, medzi iným: možnosť širokého rozšírenia infekcie exponovanými zvieratami, postihnutie veľkého počtu zvierat, pravdepodobnosť vážneho rozšírenia infekcie, vysoká hustota populácie vnímavých druhov, nejasný pôvod choroby, rýchlo sa zvyšujúci počet nových zdrojov infekcie, rýchle šírenie infekcie v populácii vnímavých zvierat a do ďalších geografických oblastí,
- veľkosť oblasti, v ktorej sa navrhuje vykonať núdzové očkovanie bude určená na základe dohovoru medzi hlavným veterinárnym lekárom, národným centrom a skupinou odborníkov a na základe podrobných znalostí rizikovej oblasti ohrozenej ďalším rozšírením choroby,
- počet jednotlivých druhov a vek vnímavých zvierat, ktoré budú očkované,
- typy očkovacej látky, ktoré budú použité,
- trvanie očkovacej kampane,
- systém používaný na identifikáciu a registráciu očkovaných zvierat,
- opatrenia, ktoré budú nariadené na obmedzenie pohybu zvierat a živočíšnych výrobkov.

Ustanovenie tímu pre núdzové očkovanie

Za predpokladu schválenia núdzovej očkovacej (vakcinačnej) kampane bude v miestnom centre pre tlmenie chorôb zriadený očkovací (vakcinačný) tím a očkovacie (vakcinačné) centrum.

Rozhodnutiu realizovať povinné očkovanie sa dostane príslušného stupňa miestnej publicity a budú prijaté opatrenia, zabezpečujúce bezodkladné uskutočnenie kampane.

Geografická oblasť, kde bude očkovanie prebiehať bude jasne definovaná, hranicami budú fyzické prvky ako sú cesty, železnice, rieky, alebo iné prirodzené hranice a bude vypracovaný úplný zoznam všetkých chovov s vnímavými zvieratami pre navrhovanú oblasť povinného očkovania. Miesta všetkých chovov s vnímavými zvieratami určenými pre očkovanie budú vyznačené na mape alebo mapách príslušných mierok s vyznačením približného počtu zvierat v každom chove.

Ďalší veterinárni lekári, technickí a administratívni zamestnanci budú pridelení očkovaciemu centru, aby bol zabezpečený plynulý priebeh bez narušenia činnosti miestneho centra pre tlmenie chorôb. Cieľom bude ukončiť očkovanie v určenej oblasti do 7 pracovných dní.

Očkovacie centrum bude medzi iným vybavené aj:

- dostatočným množstvom očkovacej látky pre zabezpečenie kampane,
- príslušnými zariadeniami pre transport a uskladnenie očkovacej látky,
- odpadovými nádobami pre použité pomôcky, prázdne fľaše od očkovacej látky a ďalší rizikový odpad,

- ochranným odevom pre očkovací tím,
- dezinfekčným prostriedkom a vedrami, kefami a špongiami pre osobnú dezinfekciu očkovacieho tímu,
- dostatočnou zásobou formulárov, ktoré sa budú vyplňať počas núdzového očkovania.

Riadenie núdzového očkovania

Očkovací tím pozostáva z veterinárneho lekára a technického asistenta.

Každý tím bude každodenne zásobovaný nasledujúcim materiálom a zariadením:

- príslušným množstvom očkovacej látky na denné použitie,
- aplikátormi pre aerosolovú vakcináciu,
- sadou viacdávkových striekačiek s náhradnými dielmi, remeňom a puzdrom,
- malým sterilizátorom na viacdávkové striekačky,
- jednorázovými striekačkami a ihlami,
- nádobami na použité jednorázové striekačky a potreby, prázdne fľaše a iný odpad,
- záchytným zariadením,
- potrebným množstvom formulárov.

Administratívni pracovníci centra dohodnú pre očkovací tím stretnutia s chovateľmi a pri tom požiadajú o potrebnú pomoc pri očkovaní, pri fixácii zvierat a o ďalšiu pomoc, ktoré bude potrebné a zistia podrobnosti o aktuálnych počtoch zvierat v danom chove. Návštevy za účelom očkovania bez predchádzajúceho dohovoru by mali byť výnimkou.

Každý očkovací tím dostane na začiatku každého pracovného dňa zoznam chovov, ktoré má navštíviť, čas návštev a približný počet zvierat v každom chove.

Po príchode na hospodárstvo, na ktorom budú zvieratá očkované, veterinárny lekár vysvetlí podmienky očkovacej kampane majiteľovi alebo zodpovednej osobe.

Členovia očkovacieho tímu sa oblečú do ochranného odevu a zabezpečia osobnú dezinfekciu pred vstupom do časti hospodárstva, v ktorej sú zvieratá chované.

Pred očkovaním by mal byť krdeľ klinicky vyšetrený. Podozrenie, že zvieratá hospodárstva sú infikované, musí byť oznámené miestnemu centru pre tlmenie chorôb, ktoré zabezpečí na vyšetrenie vlastných úradných veterinárnych lekárov. Ak mieste centrum pre tlmenie chorôb o to výslovne nepožiadá, očkovací tím sa nebude do týchto vyšetrení zapájať, okrem upovedomenia chovateľovi, že stádo je podozrivé a vzťahujú sa na ňu obmedzujúce opatrenia.

Ak sa nepodarí okamžite vylúčiť výskyt choroby v stáde, očkovanie nebude vykonané. Ak je stádo bez klinických príznakov, môže prebehnúť očkovanie.

Pri očkovaní je potrebné dodržať návody na podávanie, hlavne dávkovanie.

Na predbežnom formulári sa bude viesť záznam počtu zvierat každého druhu a kategórie, ktorým bola podaná očkovacia látka.

Použitie zariadenie sa vyčistí, dezinfikuje a sterilizuje, ak je nutné, keď sa očkovanie krídla ukončí. Okrem toho bude vykonaná aj osobná dezinfekcia. Oblasť, kde sa očkuje, je vysoko riziková vzhľadom na možný vznik choroby. Je dôležité, aby boli zabezpečené predbežné opatrenia, a aby nevzniklo riziko rozšírenia infekcie činnosťou očkovacieho tímu, a aby proti očkovacím tímom v prípade následných epidémií v danej oblasti neboli vznesené obvinenia z nedbanlivosti.

Pred odchodom z chovu bude vyplnený očkovací záznam pre chov v dvoch kópiách s podpisom majiteľa, alebo zodpovednej osoby, jedna kópia bude ponechaná v chove.

Na záver dňa sa očkovací tím vráti do centra, kde budú použité jednorázové pomôcky a iný odpad bezpečne uložené do na to určených nádob, ďalšie zariadenia, ktoré sa mohli kontaminovať budú po čistení a dezinfekcii vysterilizované a budú vyplnené príslušné formuláre, ktoré sa odovzdajú administratívnejmu personálu. Mapa núdzovej očkovacej kampane bude každodenne aktualizovaná, aby sa dal pozorovať postup operácie.

Vedúci veterinárny lekár vakcinačného centra, prípadne vedúci administratívneho tímu budú každodenne podávať správu tak národnému centru pre tlmenie chorôb ako aj miestnemu centru pre tlmenie chorôb, týkajúcu sa postupu kampane za posledných 24 hodín.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb

Sídlo :

Miestne centrum pre tlmenie chorôb

vedúci:

- Koordinačný tím
- Administratívny tím
- Epizootologický tím
- Eradikačný tím
- Vakcinačný tím
- Kontrolný tím

Základné úlohy

Koordinačný tím

- poplach podľa poplachového plánu
- príprava informácií médiám
- príprava info faxov
- organizácia stretnutí – súkromní veterinárni lekári, chovatelia, spotrebitelia
- organizácia denných porád, diskusií na úrovni miestneho centra
- príprava rozhodnutí

poplachový plán – plán činnosti po obdržaní hlásenia o podozrení na výskyt choroby informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi

- okamžité prešetrenie chovu a nariadenie opatrení v prípade potvrdenia podozrenia na pseudomor úradným veterinárnym lekárom
- informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi
- ďalšie vyšetovanie chovu a odber vzoriek
- organizácia transportu vzoriek
- aktivácia miestneho centra pre tlmenie chorôb
- informácia susedným regiónom

Administratívny tím

- administratívne vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu
- zaznamenávanie údajov o chovoch a zvieratách
- vydávanie a publikácia nariadení
- stanovenie časového plánu a organizácia odberu vzoriek a klinického prešetrovania chovov

Epizootologický tím

- zaznamenávanie faktov
- klinické vyšetovanie a odber vzoriek
- stanovenie rozsahu vzorkovania vykonávaného eradikačným tímom
- epizootické šetrenie
- okamžité informovanie susedných regiónov o kontaktoch zvierat z ohniska choroby
- príprava podrobnej správy o epizootologickej situácii
- zhodnotenie epizootologických údajov

Eradikačný tím

- kontrola dezinfekčných zariadení
- plánovanie usmrtenia a neškodného odstránenia zvierat, krmiva a materiálov
- usmrtenie a neškodné odstránenie
- vzorkovanie usmrtených zvierat
- oceňovanie zvierat
- kontrola dezinfekcie
- čistenie a dezinfekcia zariadení

Kontrolný tím

- kontrola premiestňovania zvierat
- kontrola prepravy usmrtených zvierat
- kontrola kafilerického podniku
- kontrola bitúnkov, rozrábkární
- kontrola iných poľnohospodárskych služieb

Vybavenie miestneho centra pre tlmenie chorôb

Miestne centrum pre tlmenie chorôb, trvale alebo dočasne zriadené pri príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe má nasledovné vybavenie:

- telefónne a faxové spojenie; aspoň jedna linka vyhradená pre komunikáciu s národným centrom pre tlmenie chorôb;
- systém zakladania údajov - strojnopočetné spracovávanie,
- mapy územia spádovej oblasti (1 : 50 000, resp. 1 : 10 000),
- zoznam osôb a organizácií (a ich adresy) v spádovej oblasti, ktoré treba skontaktovať v prípade vzniku choroby; tento zoznam obsahuje:
  - chovateľov hydiny, poštových holubov a vtákov držaných v zajatí,
  - orgány miestnej správy zodpovedné za opatrenia pri tlení choroby,
  - políciu,
  - colnice,
  - iné odborné služby, ktoré môžu navštevovať chovy,
  - súkromných veterinárnych lekárov,
  - regionálne komory súkromných veterinárnych lekárov,
  - prepravcov hydiny, násadových a konzumných vajec a mäsa,
  - kafilérie,
  - nákupcov zvierat,
  - výrobcov krmív,
  - firmy vykonávajúce DDD,
  - poľovnícke organizácie, výstavné zariadenia,
  - bitúnky a výrobné mäsových výrobkov,
  - prevádzky na spracovanie hydínového mäsa, vajec, VŽP
  - chovateľské zväzy,
  - regionálne úrady verejného zdravotníctva,
- systém informovania tlače a iných médií, aby verejnosť bola informovaná o zavedených opatreniach,
- zariadenia na čistenie a dezinfekciu pracovníkov, oblečenia a vozidiel,
- sklady materiálu, v ktorom je nasledovné vybavenie:
  - ochranné odevy,
  - dezinfekčné prostriedky účinné proti pseudomoru, detergenčné prípravky a mydlá,
  - pitevné a vzorkovacie súpravy,
  - tabule a výstražné oznámenia na použitie v zamorených chovoch, ochrannom pásme a pásme dohľadu,
  - mapy,
  - vybavenie na vykonávanie očkovania,
  - pohotovostná taška a pohotovostný kufor.

Príloha 1 Operačného manuálu

Zoznam vecí v pohotovostnom kufri

- 3 pracovné súpravy –jednorázové,
- 3 protichemické gumové obleky,
- 3 páry gumových rukavíc,
- 3 páry gumových číziem,

- 3 gumové zástery,
- 3 páry ponožiek,
- 3 uteráky a mydlá,
- 1 liter kyseliny peroctovej,
- 3 vreckové svietidlá na batérie,
- 3 veľké silné igelitové vrecia,
- 5 tabulí s nápisom " **PSEUDOMOR HYDINY – VSTUP ZAKÁZANÝ !!!** "

Príloha 2 Operačného manuálu

Zoznam vecí v pohotovostnej taške

- 3 chirurgické pinzety,
  - 3 nožnice zahnuté,
  - 10 ks ihiel na odber krvi,
  - 15 ks sterilných skúmaviek na odber vzoriek so štítkami a zátkami,
  - 1 liter kyseliny peroctovej,
  - 5 fliaš aa 100g ľahu sodného,
  - 3 páry gumových rukavíc a 10 ks jednorázových rukavíc,
  - 100 skúmaviek na vzorky orgánov, 50 ks mikroténových a papierových sáčkov,
  - 2 mäsiarske nože,
  - 1 plechová krabica na odoslanie vzoriek a papierovou vatou,
  - 1 vreckové svietidlo na batérie,
  - 1 lepiaca páska vodovzdorná,
  - 1 kotúč samolepiacich štítkov,
  - baliaci materiál.
- poznámka: transportné médium zabezpečí referenčné národné laboratórium pre pseudomor hydiny tesne pred odberom biologického materiálu.

Príloha č. 10

Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade potvrdenia choroby

V prípade potvrdenia choroby v chovoch hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:

- **Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky**
Kontakt: Ing. Anton Tencer, tajomník, Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 837 52, Bratislava 2,
E-mail: anton.tencer@health.gov.sk
- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky**
Adresa: Dobrovičova 12, Bratislava 812 66
Tel: 02/592 66 241
Fax: 02/529 63 871
- **Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky**
Kontakt: Limbová 2, P.O. BOX 52, 837 52 Bratislava 37
Tel.: ++421 2 593 73 111
Fax.: ++421 2 547 77 983
E-mail: office@health.gov.sk
- **Únia hydínárov Slovenska**
Adresa: Ing. Mgr. Daniel Molnár
Únia hydínárov Slovenska, Záhradnícka 4148/21, 811 07 Bratislava
Tel.: 0911 226 814
E-mail: molnar.unihyd@azet.sk
- **Kafilerické podniky**
VAS s.r.o., Mojšova Lúčka, 011 76 Žilina,
Tel.: 041/ 56 64 112-3, +421 903 69539
E-mail: vas@vas-ml.sk

V prípade potvrdenia choroby u voľne žijúcich vtákov:

- **Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky**
Kontakt: Ing. Anton Tencer, tajomník, Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 837 52, Bratislava 2
e – mail: anton.tencer@health.gov.sk
- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky**
Kontakt: Dobrovičova 12, Bratislava 812 66
Tel: 02/592 66 241
Fax: 02/529 63 871
- **Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky**
Kontakt: Limbová 2, P.O. BOX 52, 837 52 Bratislava 37
Tel.: ++421 2 593 73 111
Fax.: ++421 2 547 77 983
E-mail: office@health.gov.sk
- **Únia hydínárov Slovenska**
Adresa: Ing. Mgr. Daniel Molnár
Únia hydínárov Slovenska, Záhradnícka 4148/21, 811 07 Bratislava
Tel.: 0911 226 814
e-mail: molnar.unihyd@azet.sk
- **Slovenská poľovnícka komora**
Adresa: Štefánikova 10, 811 05 Bratislava, Tel: 02/57203311, Fax: 02/57203315

Príloha č. 11

Tlačivá

Epizootologické šetrenie pri podozrení/potvrdení* pseudomoru hydiny

Dátum vyplnenia: .....

Úradný veterinárny lekár/telefón: .....

Dátum podozrenia: .....

Dátum potvrdenia: .....

Názov prevádzkarne: .....

Adresa prevádzkarne: .....

Farma: ..... Okres: ..... Kraj: .....

Úradné veterinárne číslo farmy: .....

Informácie poskytol/telefón: .....

Súkromný veterinárny lekár: ..... Prítomný: áno nie

I. Informácie o chove

Typ chovu:

komerčný chov

nekomerčný chov

Kategória chovu:

ROZMNOŽOVACÍ CHOV

mäsová línia

odchov

rodičia

staro rodičia

znášková línia

odchov

rodičia

staro rodičia

ÚŽITKOVÝ CHOV:

produkcia mäsa/výkrm

produkcia konzumných vajec

nosnice

mládky

Druh a počet prítomnej hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí

Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov
Kura domáca		husi		holuby	
Morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		Iné (vypísať)	
kačky		prepelice			

Výrobná jednotka	Dátum naskladnenia	Počet naskladnených zvierat	druh	pohlavie	Vek (vyjadrený v týždňoch k dátumu vyplnenia formulára)

Liaheň pôvodu

Názov prevádzkarne	
Adresa prevádzkarne	
Miesto/Okres/Kraj:	
Úradné vet. číslo farmy:	
Telefón:	
Fax:	

System chovu:

Počet výrobných jednotiek v chove:

System ustajnenia:

- voľné ustajnenie
 klietkový chov

Typ ventilácie:

- prirodzená
 prirodzená s vetrákmi
 umelá: pretlak/podtlak

Ochranné sieťky proti voľne žijúcim vtákom:

áno

nie

Možnosť kontaktu s voľne žijúcimi vtákmi:

áno

Druhy:.....

nie

Prítomnosť rybníkov alebo jazier:

áno

uviesť.....

nie

Iné vodné nádrže:

áno

uviesť.....

nie

Prítomnosť ošípaných na farme:

áno

počet:.....

nie

Prítomnosť ostatných zvierat z triedy cicavce (Mammalia):

áno

uveďte druh a počet podľa jednotlivých druhov:

.....

.....

.....

.....

nie

Topografia zariadenia

Musí byť vypracovaná situačná mapa prevádzkarne s jasne vyznačenými výrobnými jednotkami, so zvieratami umiestnenými v nich a hlavné prístupové cesty do areálu.

II. Údaje o zavlečení infekcie

Premiestňovanie zvierat:

A: Prísun vtákov z iných zariadení/liahní, fariem/..... áno nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum prísunu: ..... druh/počet: .....
Názov farmy/liahne/adresa/úradné veterinárne číslo farmy:
.....

B: Prísun vtákov z výstav/trhov/iné áno nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum prísunu: ..... druh/počet: .....
Miesto pôvodu:.....
Miesto/okres/kraj trhu alebo výstavy:.....

C: Odsun vtákov/vajec do iných fariem/liahní/bitúnok: áno nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum odsunu: ..... druh/počet: .....
Názov farmy/liahne/bitúnku/adresa/ úradné veterinárne číslo farmy:
.....

D: Odsun vtákov na výstavy/trhy/iné: áno nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum odsunu: ..... druh/počet: .....
Miesto určenia:.....
Miesto/okres/kraj trhu alebo výstavy:.....

Pohyb ľudí (možný spôsob zavlečenia alebo šírenia choroby) áno nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

Dátum:.....
Meno a priezvisko:.....
Funkcia:.....
Adresa:.....

Pohyb vozidiel:

A – preprava zvierat, B – preprava krmiva, C – preprava vajec, D – preprava kadáverov, E – pohonné hmoty, F – iné, uveďte

Za obdobie, ktoré sa začalo 20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov a končiaci dátumom uzáverom chovu)

Dátum vstupu	Vozidlo (A, B, C, D, E, F)	Názov firmy pre ktorú sa preprava vykonala	Fax/tel.	Evidenčné číslo vozidla (EČV)	Evidenčné číslo prívesu vozidla (EČV)	Prepravca (firma)	Vodič	Tel. číslo

Nepriamy kontakt s hydinou v iných prevádzkarniach áno nie

(Spoločné používanie strojov, vozidiel, krmiva, vybavenia, personálu, atď. za obdobie, ktoré sa začalo 20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov a končiaci dátumom uzáverom chovu)

Dátum kontaktov: .....

Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:

.....

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet: .....

Spoločne použité:

auto krmivo stroje vybavenie personál iné/uveďte.....

Iná farma vo vlastníctve toho istého majiteľa: áno nie

Dátum kontaktov: .....

Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:

.....

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet: .....

Chovy hydiny nachádzajúce sa v blízkosti ohniska áno nie

Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:

.....

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet: .....

III. Anamnestické údaje

Týždenný úhyn

údaje týkajúce sa úhynu za posledných 6 týždňov pred podozrením na ohnisko pseudomoru hydiny

Týždeň		Počet uhynutých zvierat
Od	Do	

Komentár:

.....
.....
.....
.....
.....

Dátum nástupu prvých klinických príznakov pseudomoru hydiny:.....

Klinické príznaky pozorované chovateľom:

.....
.....
.....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

Tieto informácie zodpovedajú dátumu prijatia obmedzujúcich opatrení z dôvodu podozrenia výskytu pseudomoru hydiny v chove.

IV. Vakcinácia zvierat

Vakcinácia zvierat je vykonávaná:

áno

nie

Dátum vakcinácie	Ochorenie	Typ vakcíny (živá alebo inaktivovaná)	Komerčný názov vakcíny	Spôsob aplikácie	Dávka

Vakcináciu vykonal:

veterinárny lekár, meno a priezvisko, adresa: .....

veterinárny technik, meno a priezvisko, adresa: .....

iný, uveďte .....

Komentár:

.....

V. Podávanie liečiv

V posledných 15 dňoch boli liečivá podávané:

áno

nie

Začiatok liečby	Koniec liečby	Druh lieku	Komerčný názov lieku	Spôsob aplikácie	Dôvod liečby

Osoby, ktoré podávali liečivá:

veterinárny lekár, meno a priezvisko, adresa: .....

veterinárny technik, meno a priezvisko, adresa: .....

iný, uveďte .....

Komentár:

.....

VI. Klinické vyšetrenie podľa druhov

Druh:

.....

- Depresia
- Respiračné príznaky: mierne
 ťažké
- Pokles alebo zastavenie znášky
- Edém, cyanóza alebo kožné krvácaniny
- Diarrhoea
- Nervové príznaky
- Iné

.....

.....

.....

VII. Patologicko - anatomický nález

Rinitída a sinusitída	☐	
Tracheitída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐
Zápal vzduchových vakov (aerosakulitída)	☐	
Hemorágie	Epikard ☐	
	Endokard ☐	
	Žalúdočná sliznica ☐	
	Ovariálne folikuly ☐	
Enteritída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐

Iné:

.....
.....
.....

Poznámky:

.....
.....

Podpis a pečiatky veterinárnych lekárov, ktorí epizootologické šetrenie vykonali:

.....
.....
.....
.....
.....

* nehodiace sa preškrtnite

S P R Á V A
O PODOZRENÍ Z NÁKAZY – PSEUDOMORU HYDINY

Kód nákazy .....

<p>1. Regionálna veterinárna a potravinová správa: .....</p> <p>2. Dátum odoslania: .....</p> <p>3. Hodina odoslania: .....</p> <p>4. Podozrenie na nákazu: .....</p> <p>5. Okres a katastrálne číslo: .....</p> <p>6. Iné regióny, v ktorých sú nariadené opatrenia v súvislosti s týmto podozrením: .....</p> <p>7. Dátum podozrenia: .....</p> <p>8. Dátum pravdepodobného zavlečenia nákazy do chovu: .....</p> <p>9. Pôvod nákazy: .....</p> <p>10. Prijaté opatrenia: .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>11. Počet vnímavých zvierat v chove: 16. Počet klinicky chorých:</p> <p>a) hovädzí dobytok: ....</p> <p>b) ošípané: ....</p> <p>c) ovce: ....</p> <p>d) kozy: ....</p> <p>e) hydina: ....</p> <p>f) kone: ....</p> <p>g) ryby: ....</p> <p>h) divo žijúce druhy zvierat: ....</p> <p>17. Počet uhynutých zvierat v chove: 18. Počet zabitých zvierat:</p> <p>a) hovädzí dobytok: ....</p> <p>b) ošípané: ....</p> <p>c) ovce: ....</p> <p>d) kozy: ....</p> <p>e) hydina: ....</p> <p>f) kone: ....</p> <p>g) ryby: ....</p> <p>h) divo žijúce druhy zvierat: ....</p> <p>19. Počet spracovaných tiel zvierat:</p> <p>a) hovädzí dobytok: ....</p> <p>b) ošípané: ....</p> <p>c) ovce: ....</p> <p>d) kozy: ....</p> <p>e) hydina: ....</p> <p>f) kone: ....</p> <p>g) ryby: ....</p> <p>h) divo žijúce druhy zvierat: .....</p>
Pečiatka regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a podpis regionálneho veterinárneho lekára:	
Dátum:	

Regionálna veterinárna a potravinová správa: .....

Správa o zániku nákazy

Chovateľ: ..... farma: ..... kód farmy .....

Obec: ..... Okres: .....

Nákaza zvierat: ..... kód: ..... dátum zistenia: .....

dátum vyhlásenia: .....

Počet zamorených chovov pri ustálení nákazy								
Počet vnímavých zvierat v zamorených chovoch		HD	ošíp.	ovce/kozy	hydina			
Z celkového stavu vnímavých zvierat zo dňa úradného zistenia nákazy		ochorelo	uzdravilo sa	uhynulo	Bolo zabitých			
					Chorých	Podozrivých z nakazení a	Podozrivých z nákazy	
Dátum odoslania správy								
Dátum vykonania záverečnej dezinfekcie								
Vykonanie dezinfekcie bolo hlásené na RVPS dňa								
Výsledok diagnostického šetrenia								
Koľko kusov vnímavých zvierat bolo očkovaných počas trvania nákazy		Ochranne		Núdzovo		Liečebne		
Straty u vnímavých zvierat po vykonanom očkovaní								
Výsledok šetrenia po pôvode nákazy								
Kontrola dezinfekcie vykonaná dňa								
Boli dodržiavané mimoriadne veterinárne opatrenia								
Celkový počet zvierat v nakazených chovoch		Ochorelo	Uzdravilo sa	Uhynulo	Utratených	Bolo zabitých		
	Hovädzí dobytok					chorých	podoz. z nakazení a	podoz. z nákazy
	Ošípané							
	Ovce a kozy							
	Hydina							
	Psy, mačky							
Počet nakazených chovov								
Poznámky, návrhy								

.....
podpis chovateľa

.....
podpis súkrom. vet. lekára

.....
pečiatka RVS, podpis

Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy pseudomoru hydiny

Dátum vyplnenia: .....
 Úradný veterinárny lekár/telefón: .....

Ohnisko:

Dátum podozrenia:.....
 Dátum potvrdenia:.....
 Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:

.....
 .....
 .....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)*	Počet chorých vtákov*	Počet uhynutých vtákov*	Počet utratených vtákov*

Počet vykonaných kontrol plnenia nariadených opatrení:
 Poznámky k priebehu nákazy pseudomoru hydiny v ohnisku:

.....
 .....
 .....
 .....

Ochranné pásmo:

počet komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v komerčných chovoch:	
súhrnný počet cicavcov v komerčných chovoch:	
počet nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch:	
počet vykonaných kontrol v ochrannom pásme:	

Poznámky k situácii v ochrannom pásme:

.....
 .....
 .....

Pásmo dohľadu:

počet komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v komerčných chovoch:	
súhrnný počet cicavcov v komerčných chovoch:	
počet nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch:	
počet vykonaných kontrol v pásme dohľadu:	

Poznámky k situácii v pásme dohľadu:

.....

.....

.....

.....

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

*údaje o aktuálnom stave v deň vyplnenia formulára

**Úradný záznam č.
o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus
pseudomoru hydiny v ohnisku pseudomoru hydiny**

Na základe veterinárnych opatrení č. .... zo dňa ..... bol v chove názov prevádzkarne/adresa prevádzkarne/farma/registračné číslo farmy..... v počte .....kusov/druh usmrtených.

Spôsob usmrtenia: .....

Dátum usmrtenia: .....

Usmrtenie vykonal:.....

Úradný dohľad zabezpečil (meno a priezvisko): .....

Na základe veterinárnych opatrení č. .... zo dňa ..... bolo v chove názov prevádzkarne/adresa prevádzkarne/farma/úradné veterinárne číslo farmy:..... likvidovaných:

- kadávery/počet/hmotnosť:
- násadové vajcia/počet:
- konzumné vajcia/počet:
- krmivo/hmotnosť:
- iné.....

Spôsob likvidácie: .....

Dátum likvidácie: .....

Likvidáciu vykonal: .....

Úradný dohľad zabezpečil (meno a priezvisko): .....

Úradný záznam s podpisom potvrdzujú:

1. Pracovník regionálnej veterinárnej a potravinovej správy:

..... meno a priezvisko	..... funkcia	..... podpis a pečiatka
----------------------------	------------------	----------------------------

2. Zástupca prevádzkarne, v ktorej sa zvieratá usmrcovali:

..... meno a priezvisko	..... funkcia	..... podpis a pečiatka
----------------------------	------------------	----------------------------

Príloha: zberný list od kafilérie

**Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme a v pásme dohľadu
pri podozrení/potvrdení* pseudomoru hydiny v chove hydiny alebo iných
vtákov žijúcich v zajatí**

Dátum vyplnenia: .....
 Úradný veterinárny lekár/telefón: .....

I. OHNISKO

Dátum podozrenia:.....
 Dátum potvrdenia:.....
 Názov prevádzkarne/adresa prevádzkarne/farma/úradné veterinárne číslo farmy:
 .....
 .....

Druh a počet prítomnej hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v chove

Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov
Kura domáca		husi		holuby	
Morky		Bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

II. OCHRANNÉ PÁSMO

Celkový počet komerčných chovov:

.....

Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

Počet nekomerčných chovov v ochrannom pásme	Počet hydiny v nekomerčných chovoch v ochrannom pásme	Počet iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch v ochrannom pásme

III. PÁSMO DOHLĀDU

Celkový počet komerčných chovov:

.....

Názov prevádzkarne/Adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/adresa/farma/úradné veterinárne číslo farmy:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

Počet nekomerčných chovov v pásme dohľadu	Počet hydiny v nekomerčných chovoch v pásme dohľadu	Počet iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch v pásme dohľadu

V ochrannom pásme a pásme dohľadu sa nachádza cirkus, zoologická záhrada, obchod so spoločenským vtáctvom, parky s voľne žijúcimi zvieratami, ohradené oblasti, kde sa hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí chová na vedecké účely alebo účely súvisiace s ochranou ohrozených druhov, alebo s úradne registrovanými vzácnymi druhmi hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí:

ÁNO

NIE

V prípade, keď áno, treba vyplniť nasledovnú tabuľku:

Prevádzkareň:			
Majiteľ:			
Druh prevádzkarne:			
Nachádza sa: ☐ v ochrannom pásme ☐ v pásme dohľadu ☐ v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom			
Druh hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí	Počet	Druh hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí	Počet

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

* nehodiace sa preškrtnite

** uviesť druh a počet jedincov podľa jednotlivých druhov

Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z pseudomoru hydiny

Dátum vyplnenia: .....
Úradný veterinárny lekár/telefón: .....
Dátum podozrenia:.....
Dátum potvrdenia:.....

Názov prevádzkarne:.....
Adresa prevádzkarne:.....
Farma:.....Okres:.....Kraj:.....
Registračné číslo farmy:.....

Súkromný veterinárny lekár: .....Prítomný: áno nie

Anamnestické údaje

Týždenný úhyn

údaje týkajúce sa úhynu za posledných 6 týždňov pred podozrením na ohnisko pseudomoru hydiny

Týždeň		Počet uhynutých zvierat
Od	Do	

Komentár:

.....
.....
.....
.....
.....

Dátum nástupu prvých klinických príznakov pseudomoru hydiny:.....

Klinické príznaky pozorované chovateľom:

.....
.....
.....
.....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

Tieto informácie zodpovedajú dátumu prijatia obmedzujúcich opatrení z dôvodu podozrenia výskytu pseudomoru hydiny v chove.

Klinické vyšetrenie podľa druhov

Druh: .....

- Depresia
- Respiračné príznaky: mierne
 ťažké
- Pokles alebo zastavenie znášky
- Edém, cyanóza alebo kožné krvácaniny
- Diarrhoea
- Nervové príznaky
- Iné

.....
.....
.....
.....
.....

Patologicko - anatomický nález

Rinitída a sinusitída	☐	
Tracheitída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐
Zápal vzduchových vakov (aerosakulitída)	☐	
Hemorágie	Epikard ☐	
	Endokard ☐	
	Žalúdočná sliznica ☐	
	Ovariálne folikuly ☐	
Enteritída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐

Iné:

.....
 .....
 .....

Poznámky:

.....
 .....
 .....

Odobraté vzorky:

druh hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí/typ vzorky/počet

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

Príloha č. 12 - Počet a lokalizácia všetkých schválených chovov hydiny

Aktuálny zoznam schválených chovov hydiny aj s kontaktnými údajmi sa nachádza na webovej stránke:

<http://www.svps.sk/zvierata/zoznamy.asp?LANG=SK>